

Ágazati szociális párbeszéd az EU-12-ben és a jelölt országokban

European Trade Union Confederation (ETUC)
Confédération européenne des syndicats (CES)

ITC
International Training Centre

Ágazati szociális párbeszéd az EU-12-ben és a jelölt országokban

Mario Švigir

European Trade Union Confederation (ETUC)
Confédération européenne des syndicats (CES)

Ez a dokumentum része az Európai Unió által finanszírozott projektnek, amelynek címe: *Ágazati társadalmi párbeszéd az új tagállamokban és a jelölt országokban – Eredmények és kihívások a postai szolgáltatások, a telekommunikáció, az építőipar, a turizmus, a fémipar, az energiaipar és a vegyipar területén.* A 2010-ben végrehajtott projektet a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Nemzetközi Képzési Központja vezette az Európai Szakszervezeti Szövetséggel partnerségben.

Szerző

Mario Svirgic szabadúszó kutató, aki a munkaügyi és emberi erőforrás, illetve szervezeti tőke kutatásokra specializálódott. Horvátországban, Zágrábban él.

A jelentésben kifejezett nézetekért kizárólag a szerző visel felelősséget, és azok semmilyen esetben nem tükrözik az Európai Bizottság vagy az Európai Unió hivatalos véleményét.

Köszönetnyilvánítás

A projekt szeretné kifejezni köszönetét a következő nemzetközi és nemzeti szervezeteknek a tevékenységek végrehajtásában való hozzájárulásukért:

ETUC	Európai Szakszervezeti Szövetség
ETUI	Európai Szakszervezetek Intézete
EFFAT	Élelmiszeripari, Mezőgazdasági és Turisztikai Szakszervezetek Európai Szövetsége
EFBWW	Építőipari és Faipari Munkavállalók Európai Szövetsége
EMCEF	Európai Bánya-, Energia- és Vegyipari Szakszervezetek Szövetsége
EMF	Európai Fémipari Szakszervezeti Szövetség
ETUF-TCL	Európai Textil-, Ruha- és Bőripari Szakszervezeti Szövetség
ILO	Nemzetközi Munkaügyi Szervezet

A projekt szeretné köszönetét nyilvánítani a következő személyeknek: Joël Decaillon, ETUC főtitkár-helyettes; Dimitrina Dimitrova, ILO ACTRAV vezető szakértő, Munkavállalói Tevékenységek, Európa; Reinhard Reibsch, EMCEF főtitkár; Kerstin Howald, EFFAT turizmus ágazat, titkár; Juliane Bir, ETUC politikai tanácsadó; Stefan Clauwaert, ETUI vezető kutató és Daniela Bertino, programmenedzser, ITC-ILO, Társadalmi Párbeszéd, Munkajog és Munkaügyi Adminisztráció Program, az online társadalmi párbeszéd felmérés elkészítésében játszott szerepükért.

Rövidítések

- EIF** Európai Ágazati Szövetségek: 12 európai ágazati szövetség tartozik az ETUC-hez. Ezek a különböző ágazatok munkavállalóit képviselik. Az ágazati szövetségek felelősek az európai társadalmi párbeszédért ágazati szinten: A 40 különböző európai ágazati társadalmi párbeszéd bizottság az ágazatukra jellemző kérdéseket vitat meg, és számos kezdeményezésben állapodhatnak meg.
- ESD** Európai Társadalmi Párbeszéd
- EU** Európai Unió
- EWC** Európai Üzemi Tanács
- EU-12** Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Románia, Szlovákia és Szlovénia
- EU-15** Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Írország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Portugália, Spanyolország, Svédország és Egyesült Királyság
- EU-27** Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Írország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Svédország és Egyesült Királyság

A) Bevezetés

A társadalmi párbeszéd a munkáltatók és szakszervezetek között történő megbeszélésekre, konzultációkra, tárgyalásokra és közös akciókra vonatkozik szociális és munkahelyi kérdések széles területén. Az Európai Unió szintjén a társadalmi párbeszéd jelentős mértékben hozzájárul az Európai Unió növekedési és munkahely-teremtési stratégiájához. A társadalmi párbeszéd az európai szociális modell alapvető része és kiegészíti a nemzeti társadalmi párbeszédet és ipari kapcsolatokat. Az Európai Bizottság ösztönzi a társadalmi párbeszédet.

Az európai társadalmi párbeszéd konzultációs dimenzióját az 1951-es Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó Szerződés, valamint az 1957-es Római Szerződés ismerte el. A tárgyalási dimenziót az úgynevezett Val Duchesse folyamat kezdeményezte 1985-ben, és az európai szociális partnerek szociálpolitikájáról szóló megállapodása vitte tovább 1991-ben. Mindez elvezetett a Maastrichti Szerződéshez csatolt Szociális Protokollhoz 1993-ban, és 1997-ben az Európai Egyezmény részévé vált (138. és 139. cikk). Követő tevékenységként a Bizottság elfogadta az 1998. május 20-i „A szociális párbeszéd adaptálása és előmozdítása Közösségi szinten” elnevezésű közleményt, amely specifikusan az európai társadalmi párbeszéd ágazati szintjével foglalkozik, és lehetővé teszi az Európai Ágazati Szociális Párbeszéd Bizottságok (a továbbiakban: „bizottságok”) megalakulását. Ezek a bizottságok fórumot jelentenek a kapcsolatépítésre, információcserére, megbeszélésre, konzultációra, tárgyalásra és közös akcióra. Az Európai Unió működéséről szóló Lisszaboni Szerződés új, 152. cikke hangsúlyozza az Unió elkötelezettségét az európai szociális partnerek szerepének előmozdításában és a társadalmi párbeszéd támogatásában. A Szerződés az európai szociális partnerek autonómiáját is elismeri. Az ágazatközi társadalmi párbeszéd mellett az ágazati társadalmi párbeszéd is egyre növekvő mértékben része ennek az európai kormányzási eszköznek¹.

Az ILO² elsődleges célja, hogy tagszervezeteivel – a kormányokkal, munkáltatói szervezetekkel és munkavállalói szervezetekkel – egyetemben hozzájáruljon a mindenki számára, így a nők és fiatalok számára is elérhető teljes és termelékeny foglalkoztatás és méltányos munka eléréséhez. Ez a cél megjelenik a 2008. évi *Szociális igazságosság a méltányos globalizációért* elnevezésű ILO nyilatkozatban, amelyet jelenleg már széles körben elfogadott a nemzetközi közösség. Annak érdekében, hogy segítsen tagállamainak és a szociális partnereknek a cél elérésében, az ILO ösztönzi a Méltányos Munka Programot, amely négy, egymással összefüggő területet fed le: az alapvető munkavállalói jogok és a nemzetközi munkaügyi normák tiszteletben tartása, a foglalkoztatás előmozdítása, szociális védelem és társadalmi párbeszéd. Az ILO 2009-ben elfogadott Globális Foglalkoztatási Egyezsége még egy olyan multilaterális eszköz, amely hangsúlyozza a társadalmi párbeszéd alapvető fontosságát a gazdasági fellendülés és a társadalmi fejlődés szempontjából.

Az ILO és az Európai Közösség stratégiai céljai és fő politikai céljai között fennálló konvergencia fényében, a projekt a két intézmény közötti hosszú távú együttműködésre épít és azt támogatja, elősegítve ezzel az ILO Méltányos Munka Programját, illetve az európai szociális modellt.

¹ Bizottsági szolgálati munkadokumentum az európai ágazati társadalmi párbeszéd működéséről és lehetőségeiről, Brüsszel, 22.7.2010., SEC(2010) 964 végső.

² International Labour Organization – Nemzetközi Munkaügyi Szervezet

Az ETUC³ elsődleges célja az európai szociális modell elősegítése és egy egyesült Európa fejlődéséért való munkálkodás, egy olyan Európáért, amelyben a béke és stabilitás érvényesül, amelyben a dolgozó emberek és családjaik teljes körű emberi és állampolgári jogokkal és magas életszínvonallal rendelkeznek. Az ETUC részt vesz a legmagasabb szintű gazdasági és szociális politikai döntéshozatalban, együttműködve az összes EU-s intézménnyel, a Tanáccsal, a Bizottsággal és a Parlamenttel. Az ETUC erős politikai támogatást nyújtott az EU bővítése során és támogatja az EU-12 tagországok és a tagjelölt országok szakszervezeteinek aktív és hatékony részvételét az európai társadalmi párbeszédben.

A 12 új tagállam belépése 2004-ben és 2007-ben megnövelte az EU-n belüli ipari kapcsolati rendszerek összetettségét, mivel az EU-12 országaiban nem volt nagy hagyománya a szociális partnerségnek, valamint az autonóm kétoldalú kollektív alku rendszerének. A legtöbb új tagállamban még mindig a háromoldalú rendszerek dominálnak, míg a kétoldalú és ágazati szociális alku csak kevés esetben mondható fejlettnak. Miközben az összes EU-12 tagállamban kialakították a háromoldalú tanácsok formális intézményrendszerét, a háromoldalú politikai rendszerben való megalapozott és valódi elvárásoknak megfelelő hatékony és rutinszerű részvétel nem alakult ki teljes mértékben, különösképpen a szakszervezetekkel kapcsolatban⁴.

Wild⁵ (2006) átfogó áttekintést nyújt a szociális partnerek helyzetéről az új EU-s tagállamokban és a jelölt országokban. Wild hangsúlyozza azt a tényt, hogy - mivel valamilyen formában minden országban létezik a háromoldalú dialógus - a nemzeti szintű szociális partnerek csak kevésbé érzékelték tagjaik vagy a kormány részéről az úgynevezett „keresleti igényt” egy további nemzeti és kétoldalú társadalmi párbeszéd kialakítása szempontjából. A bipartizmust és tripartizmust gyakran kiegészítő folyamatként érzékelték és nem látták a kétoldalú párbeszéd független jellegét, különösképpen akkor, amikor az állam törvényalkotói szerepe csak kevés teret nyújtott a független működésre. Nehézségekbe ütközött számukra a kétoldalú párbeszéd forrásainak megteremtése, mivel az állam a tripartit szociális partnerség adminisztratív költségeit támogatta. Nem láttak tovább a háromoldalú párbeszédre, amely gyakran természetéből adódóan ellentmondásos volt. A következő trendeket látjuk jelzésértékűnek abból a szempontból, hogy a szociális partnerek milyen minőségben és kapacitásban tudnak teljes mértékben részt venni az EU társadalmi párbeszédében: alacsony szintű szervezeti és szervezetközi együttműködés, a tripartizmus dominanciája, ellentmondásos kapcsolatok ösztönzése, a kormány elkötelezettségének hiánya az autonóm társadalmi párbeszédrel kapcsolatban, alacsony szintű munkáltatói elkötelezettség, illetve képesség a társadalmi párbeszédben való részvételre, csökkenő szakszervezeti tagság és nem megfelelő szintű képviselő, elsősorban a kis családi vállalkozásokban alkalmazott munkavállalók esetében.

Az európai ágazati szociális partnerek évek óta együttműködnek az EU-12 tagállamok, illetve a jelölt országok új képviselőivel⁶. Az elmúlt két év során egyre több projektet, technikai szemináriumot, kerekasztal-megbeszélést és képességfejlesztő eszközt alakítottak ki.

³ ETUC – European Trade Union Confederation – Európai Szakszervezeti Szövetség

⁴ Ipari kapcsolatok Európában 2008, 151. oldal

⁵ Alan Wild (2006), CEEC social partners' participation in the European social dialogue: What are social partners' needs?, Final report, joint project of the European social partner organisations (Közép- és kelet-európai szociális partnerek részvétele az európai társadalmi párbeszédben: Mik a szociális partnerek igényei?, Zárójelentés, az európai szociális partnerszervezetek közös projektje.)

⁶ Ipari kapcsolatok Európában 2008, 157. oldal

A Szövegdoboz – Az ágazati szintű képességnövelés eszközeinek példái az új EU tagállamokban (2006-2007)

Európai szociális partnerek:

- a **bútor** ágazatban (az EU-27 + 2-ben történő kollektív alkuról szóló útmutató áttekinti a fennálló kollektív megállapodásokat nemzeti szinten)
- a **vasúti** ágazatban (összehívták a bővített EU és a csatlakozó országok területéről a résztvevőket, és célul tűzték ki a szociális partnerek ismereteinek bővítését a társszervezetekkel kapcsolatban véleménycsere kialakításával az európai társadalmi párbeszédéről az ágazatban és a szociális partnerek igényeinek megállapításával a bővítés után)
- a **telekommunikációs** ágazatban (megbeszélések a célból, hogy az EU-12 szociális partnereit megismertessék az ágazati párbeszéd bizottság plenáris üléseinek logisztikájával és szervezésével annak érdekében, hogy javítsák az EU-12 szociális partnereinek részvételét az európai telekommunikációs társadalmi párbeszédben)
- a **textil, ruházati és bőr** ágazatokban (a kerekasztal-megbeszéléseken minden országban az ágazat mindkét oldala megállapodott nemzeti akciótervekben, amelyeket a záró konferencián mutattak be; a szociális partnerszervezetek gyakornokai képzést kaptak a társadalmi párbeszéd technikáiról; szakképzés és az ágazat megítélésének javítása nemzeti szemináriumokon)

Forrás: Ipari kapcsolatok Európában: 2006, 2008

Az európai ágazati szövetségek gyümölcsöző és sikeres tapasztalatait követve, e projekt keretében a kiválasztott európai ágazati szövetségek, az ETUC és az ILO közösen értékelték az EU-12 tagállamok és a tagjelölt országok ágazati társadalmi párbeszédének fejlődését a 2004-ben és 2007-ben bekövetkezett bővítések után.

Jelen Jelentés különböző elemzések eredménye: jelenlegi kétoldalú és háromoldalú társadalmi párbeszéd struktúrák és gyakorlatok, az ágazati szakszervezetek tagságában megfigyelhető trendek az EU-12-ben és a tagjelölt országokban, és ezeknek képessége az európai ágazati társadalmi párbeszédben való részvételre.

b) Metodika

A Jelentés számára három módon kerültek gyűjtésre az empirikus adatok:

1. Dokumentációs kutatás – a kutatási szakértő áttekintette az európai ágazati társadalmi párbeszédéről szóló irodalmat, hogy teljes áttekintést nyújtson a téma tudományos háttéréről, amely a Jelentésben közölt elemzéseket támogatja.
2. Másodlagos adatok – a kutatási szakértő felhasználta a rendelkezésre álló másodlagos adatokat: az ETUC, az ETUI jelentéseit és az ITC-ILO projektjelentéseit.
3. Elsődleges adatgyűjtés online felmérés segítségével – egy részletes kérdőívet alakítottak ki és küldtek el azoknak a szakszervezeteknek, amelyek munkavállalókat tömörítenek a vizsgált ágazatokban.

A zárójelentés alapjául szolgált az ITC-ILO által szervezett két szeminárium eredménye is, amelyeket Torinóban és Zágrábban rendeztek meg. Ezeken a szemináriumokon az új EU-s tagállamok, a jelölt országok, az ETUC, az európai ágazati szakszervezeti szövetségek, az Európai Bizottság és más, az adott területen dolgozó ETUC és ILO szakértők vettek részt.

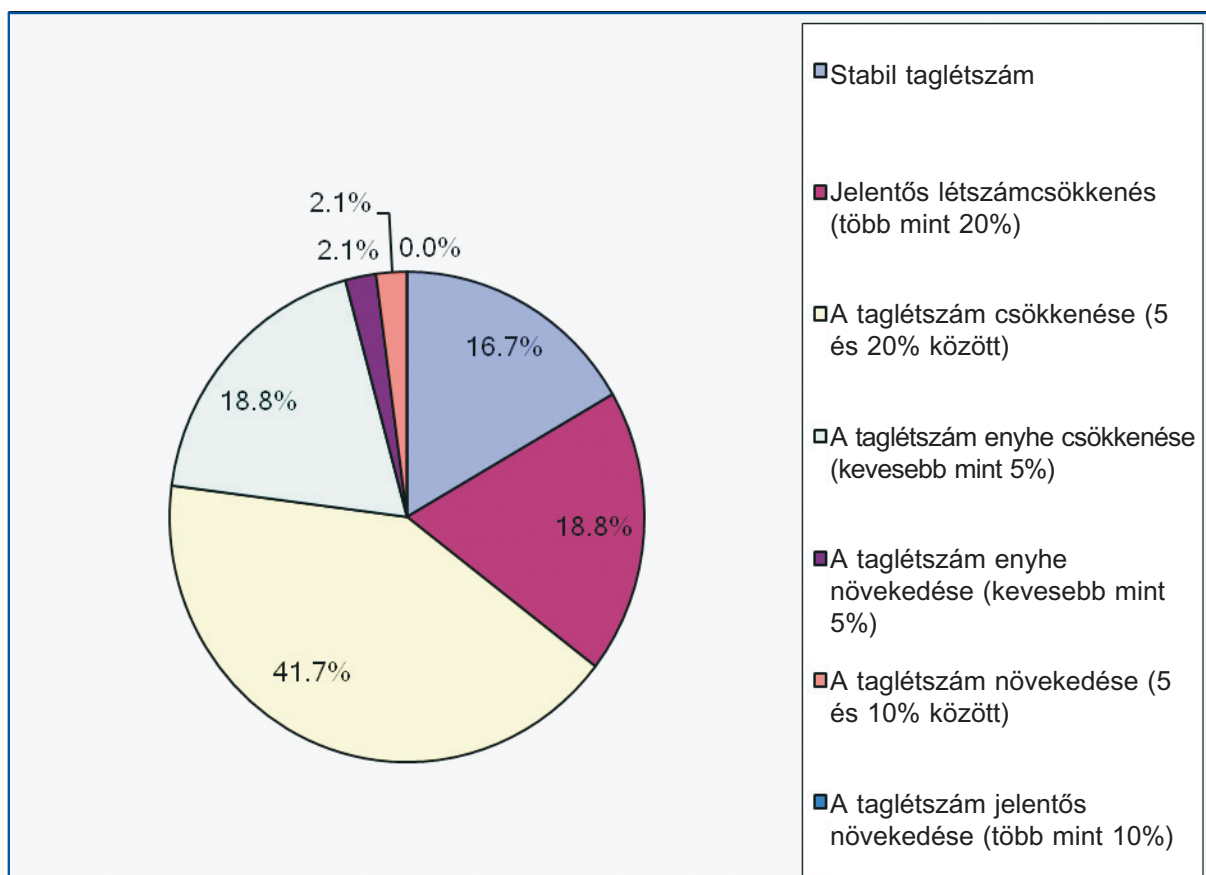
A felmérésben szereplő ágazatok	postai szolgáltatások, telekommunikáció, építőipar, turizmus, fémipar, energiaipar, vegyipar
Részvevő országok	Bulgária, Horvátország, Ciprus, Románia, Málta, Szlovákia, Cseh Köztársaság, Szlovénia, Észtország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Lengyel, Törökország, a korábbi Jugoszláv Macedón Köztársaság
Várt válaszadók a kérdőívre	100
Válaszok száma	57
A kérdőívre adott válaszok aránya	57%
Lefedett szakszervezeti tagok száma	1.128.719

C) A Felmérés – általános információk és trendek a szakszervezetekben

A felmérés eredményei szerint⁷ a következő jellemzők dominánsak a kiválasztott ágazati szakszervezetek körében:

- a) A résztvevő szakszervezetek 41,7%-a jelentette a taglétszám 5% és 20% közötti csökkenését (lásd A. diagram). További 18,8% jelentette a taglétszám enyhe csökkenését (kevesebb mint 5%-os) és 18,8% jelentett nagymértékű taglétszámvesztést. Összességében, a résztvevő szakszervezetek majdnem 80%-a számolt be a taglétszám csökkenéséről. 16,7% jelentett stabil taglétszámot és csak 4,2% jelentett növekedést a tagság létszámában. A taglétszám csökkenése jellemző volt, függetlenül az érintett ágazat természetétől.

A. Diagram: A taglétszámokban megfigyelhető trendek az elmúlt öt év során

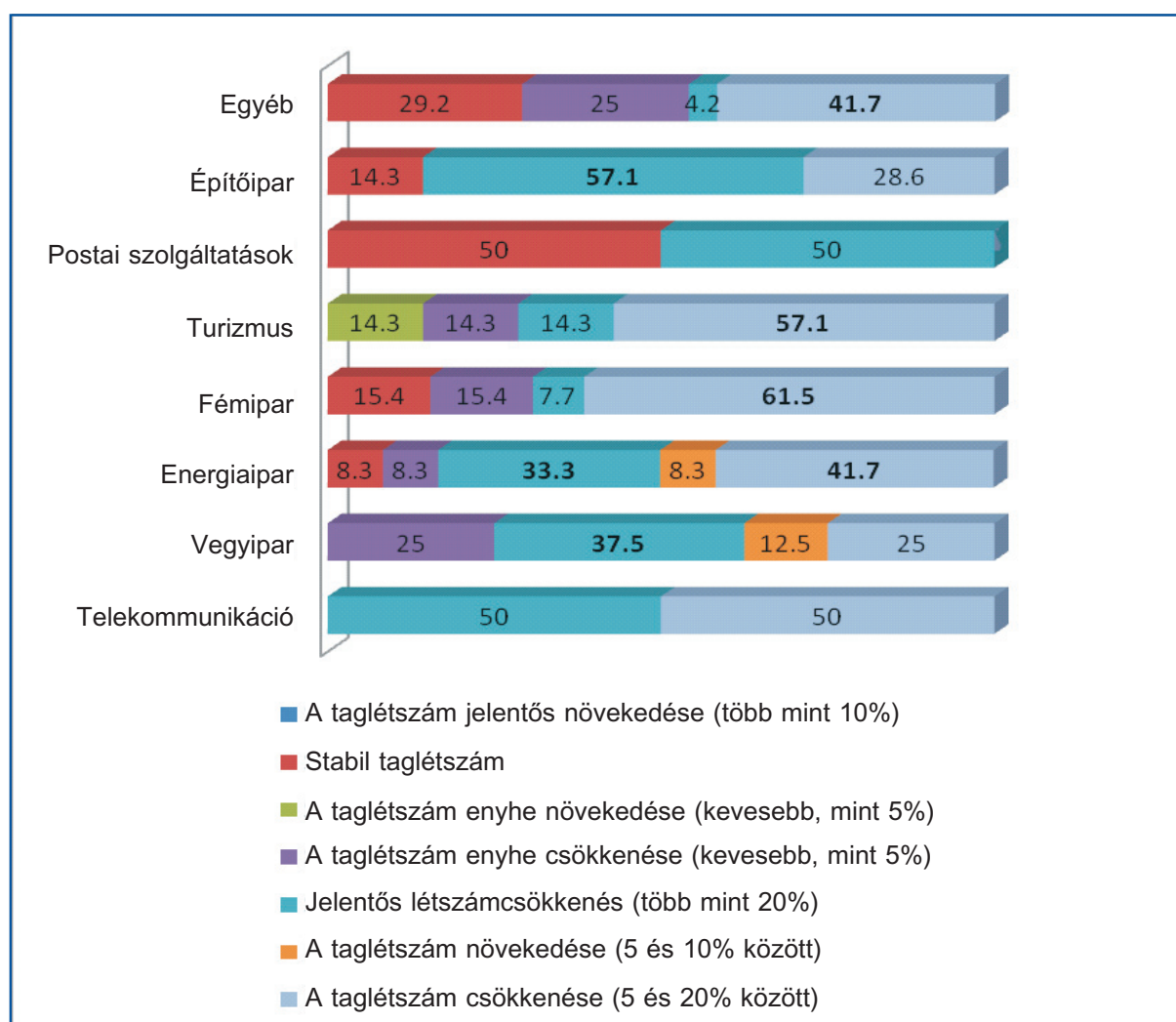

- a) Az olyan munkaerő-intenzív ágazatok, mint a turizmus és a postai szolgáltatások és az olyan technológia-intenzív ágazatok, mint a vegyészet és az energiaipar, egyaránt

⁷ E felmérés keretében online kérdőív, valamint a Torinóban és Zágrábban tartott nemzetközi szemináriumok eredményei kerültek felhasználásra.

csökkenést mutatnak a szakszervezeti taglétszám tekintetében (B. diagram). Egy ágazatban sem figyelhető meg egyértelmű trend: néhány szakszervezet növekedést mutat, míg mások tagokat vesztenek ugyanabban az ágazatban. Néhány szakszervezet számolt be a taglétszám növekedéséről a vegyiparban (12,5%), a turizmusban (14,3%) és az energiaszektorban (8,3%). Más szakszervezetek stabil taglétszámról jelentettek, a postai szolgáltatások területén (50%), az építőiparban (14,3%), a fémiparban (15,4%) és az energiaiparban (8,3%). Számottevő taglétszámvesztésről (több mint 20%-os) számoltak be az építőiparban (57%), a telekommunikáció és a postai szolgáltatások területén (50%), a vegyiparban (37,5%) és az energiaágazatban (33,3%).

B. Diagram: Taglétszámokban megfigyelhető trendek az elmúlt öt év során (kiválasztott ágazatok)

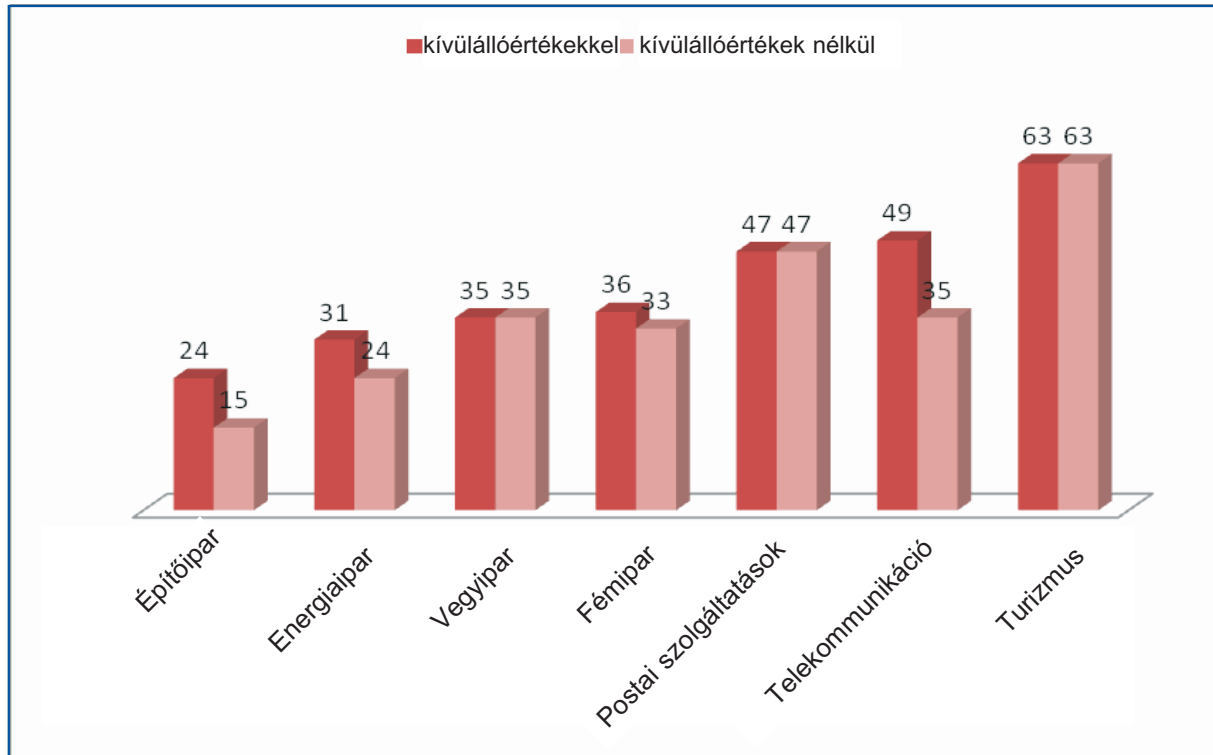

- b) Számos elemzést készítettek a teljes tagságban jelenlévő női és fiatal tagokkal kapcsolatban statisztikailag atipikus adatokkal és anélkül (statisztikai kívülállóértékek). A női tagok átlagon felüli hányadával bíró ágazatok (lásd C. diagram) a következők: turizmus (63%), telekommunikáció (49%) és postai szolgáltatások (47%). A női tagok átlagon aluli hányadával bíró ágazatok (statisztikailag kiugróan atipikus adatok nélkül) a

Ágazati szociális párbeszéd az EU-12-ben és a jelölt országokban

következők: építőipar (15%) és energiaipar (24%). A fiatal tagok százalékos arányát illetően (lásd A1 Diagram Függelék): a telekommunikáció (24%) és a vegyipar (25%) területén volt a fiatal tagok legmagasabb százalékos aránya, a legalacsonyabb arány az építőiparban (14%) és a postai szolgáltatások körében (15%) volt található.

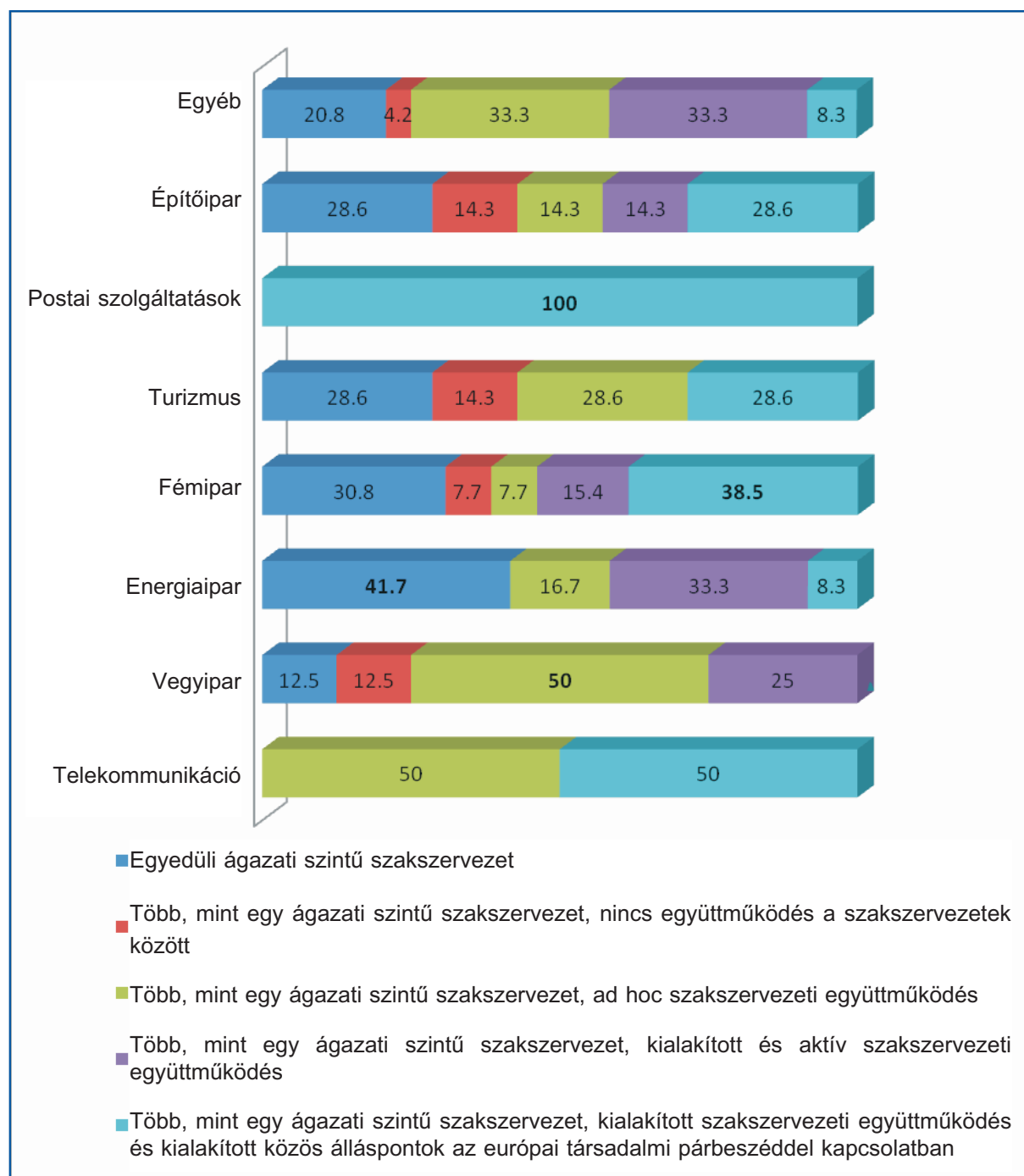
C. Diagram: Női szakszervezeti tagok százalékos aránya

Megjegyzés: Két statisztikai variáns szerepel: felmérési eredmények statisztikai kívülállóértékekkel és azok nélkül. A statisztikai kívülállóértékek statisztikai megfigyelések, ebben az esetben olyan felmérésre adott válaszok, amelyek numerikusan távol esnek az adatok további részétől (atipikusak).

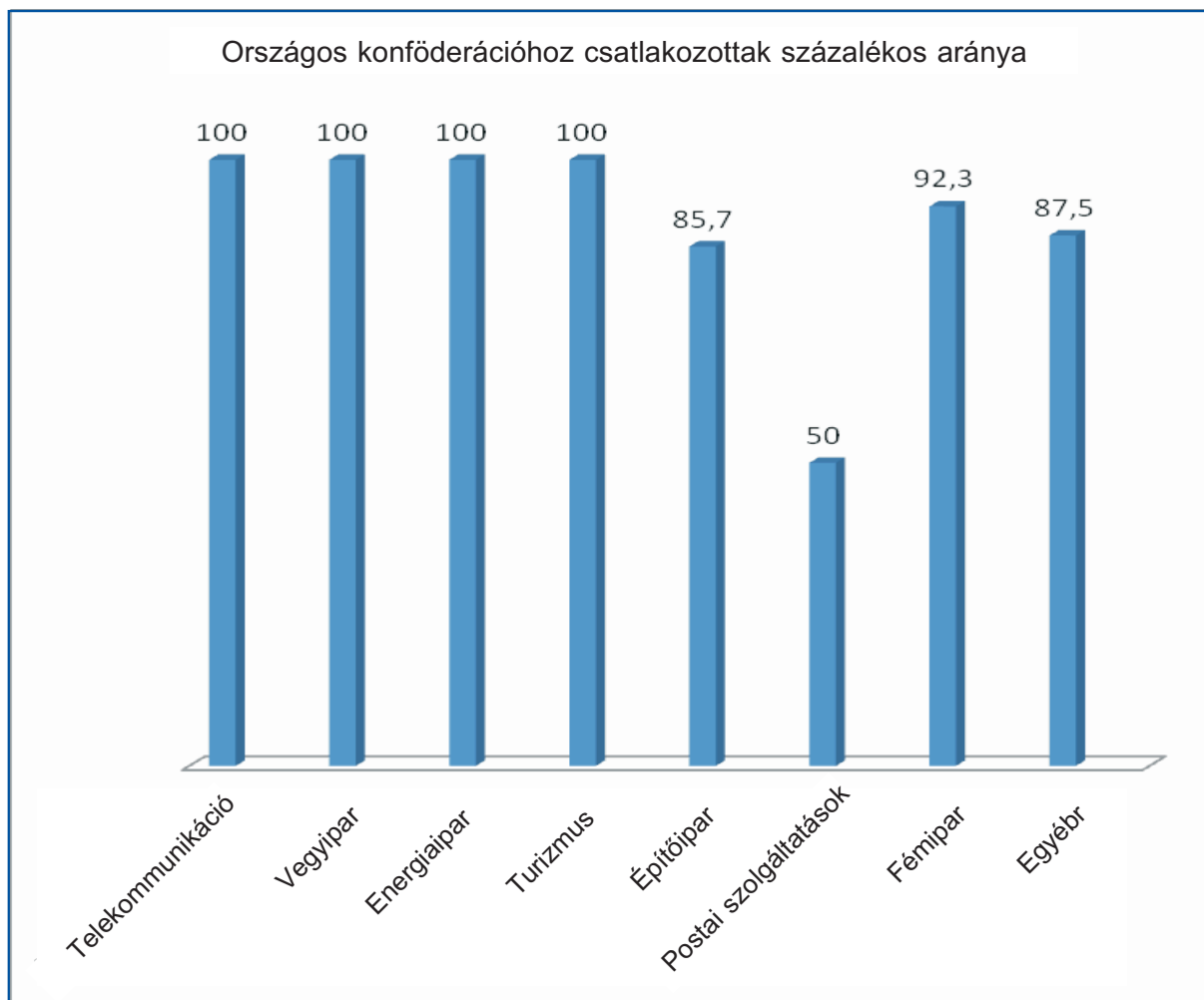
- c) A szakszervezetek 25%-a (lásd B1 diagram Függelék) jelentette, hogy egyedüli ágazati szintű szakszervezetként működnek országaikban. A szakszervezetek csak 8%-a jelentette, hogy nincs együttműködés az ágazati szintű szakszervezetek között azokban az országokban, ahol több mint egy ágazati szintű szakszervezet működik. Kétharmaduk jelentette, hogy bizonyos szinten együttműködnek más szakszervezetekkel ágazatukban. Ezek közül 12,5% jelentette, hogy az ilyen együttműködés lehetővé tette számukra közös álláspont kialakítását az európai társadalmi párbeszédet illetően. Amint a D Diagram mutatja, az energiaipari (41,7%) és a fémipari (30,8%) válaszadók jelezték, hogy egyedüli szakszervezetként működnek az ágazatukban. Átlagban a turizmus, a vegyipar, a fémipar és az építőipar területén működő szakszervezetek 10%-a jelentette, hogy nem működnek együtt más szakszervezetekkel ugyanabban az ágazatban.

D. Diagram: Ágazati szintű szakszervezeti megoszlás (százalékban)

d) A szakszervezetek 98,3%-a válaszolta, hogy országos szintű szakszervezeti konföderációk tagja. 57%-uk jelezte, hogy van képviselőjük az európai üzemi tanácsban. A telekommunikáció, turizmus és építőipar területén több mint 80%-uk jelezte, hogy részt vesznek az európai üzemi tanácsok munkájában (lásd A1 Táblázat Függelék).

E. Diagram: Országos konföderációkhoz és európai szintű szövetségekhez csatlakozott szakszervezetek (százalékban)

- e) A felmérésben résztvevő szakszervezetek 58%-a talált olyan változásokat a munka szervezésében, amelyek a munkakörülményeket (bérek, munkaidő) és a foglalkoztatási viszonyokat rugalmasabbá és a munkahelyi tárgyalásokat egyénibb jellegűvé tették. Mindezeket olyan döntő tényezőként határozták meg, amelyek befolyásolják ágazatuk, illetve iparáguk jövőjét. A következő jellemzőket találták még fontosnak: változások a globális termelésben, delokalizáció és kiszervezés (29,2%), privatizáció és alvállalkozások (27,1%), technológiai változások, amelyek alacsonyabb szintű és specializáltabb munkaerő-keresletet eredményeztek (25%), változások a fogyasztói mintában (22,9%). Az A. Táblázat az ágazatspecifikus különbségeket mutatja. Ezek a válaszok azt mutatják, hogy a szakszervezetek milyen mértékben reagálnak érzékenyen a változások mozgatórugóira ágazatukban, különösképpen azokra, amelyek az európai társadalmi párbeszéd témái. A vizsgált szakszervezetek 87,5%-a a vegyiparban a munkaszervezésben bekövetkezett változásokat tartotta a meghatározó jellemzőnek. Ezzel ellentétben, a telekommunikáció ágazatában jelenlévő szakszervezetek úgy találták, hogy a munkaszervezés változásai viszonylag jelentéktelenek. A telekommunikáció és postai szolgáltatások területén dolgozó szakszervezetek mindegyike azt a választ adta, hogy véleményük szerint a globális termelésben, delokalizációban és kiszervezésben jelentkező változások lesznek azok a

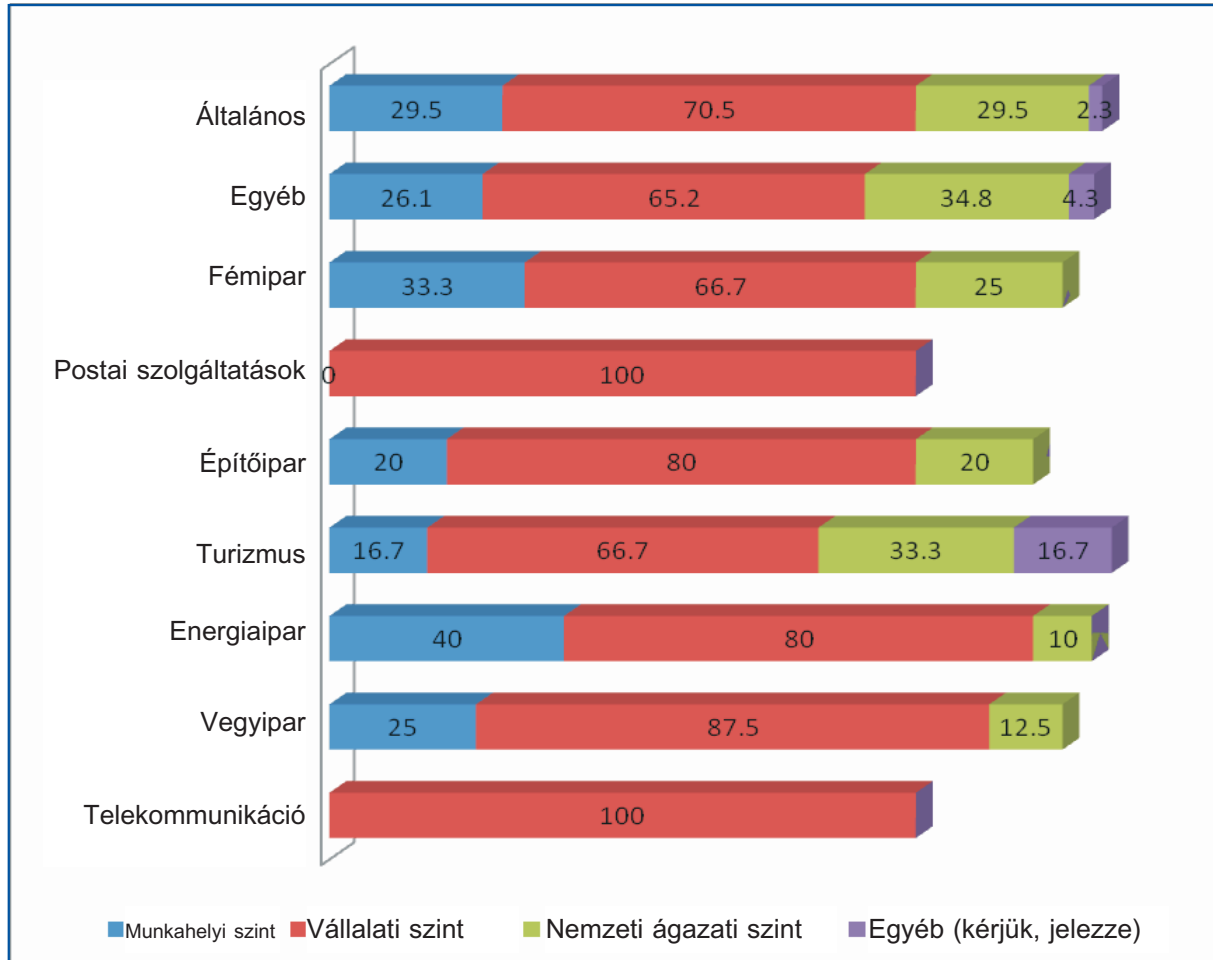
fő tényezők, amelyek meghatározzák ágazataik jövőjét. A turizmus, amely olyan iparág, amely az elhelyezkedésre és a forrásokra alapul, valamint a vegyipar, amely olyan ágazat, ahol magas a technológiai és tőkealap, kevesebb fontosságot tulajdonított ennek a kérdésnek. Az építőipari szakszervezetek a privatizációt és az alvállalkozásokat jelölték meg a jövő szempontjából legfontosabb kérdéseként. A technológiai változásokat fontos jövőt meghatározó tényezőként értékelték a következő technológia alapú ágazatokban: vegyipar, fémipar és energiaipar. A telekommunikáció, turizmus és építőipar területén lévő szakszervezetek átlagnál magasabb érdeklődést mutattak azon változások iránt, amelyek befolyásolhatják a jövőbeli fogyasztási mintákat.

A. Táblázat: Vélemények az ágazatok jövőjét meghatározó legfontosabb trendekkel kapcsolatban (százalékos arányban)

Alapvető, az ágazat jövőjét befolyásoló gazdasági tényezők	Telekommunikáció	Energiaipar	Fémipar	Turizmus	Postai szolgáltatások	Építőipar	Vegyipar	Egyéb
Privatizáció és alvállalkozások	0	25	0	28,6	0	57,1	0	20,8
Alacsonyabb és specializáltabb munkaerő-keresletet eredményező technológiai változások	0	33,3	46,2	28,6	0	0	37,5	20,8
Munkaszervezési változások, amelyek a munkakörülményeket (bérek, munkaidő) és a foglalkoztatási viszonyokat rugalmasabbá, valamint a munkahelyi tárgyalásokat egyénibb jellegűvé teszik.	0	66,7	53,8	57,1	50	57,1	87,5	66,7
A globális termelésben, delokalizációban és kiszervezésben létrejövő változások	100	41,7	61,5	14,3	100	42,9	37,5	20,8
Változások a fogyasztói piacon/a fogyasztók az ágazat által előállított termékekből és szolgáltatásokból kevesebbet vásárolnak	50	8,3	23,1	42,9	50	42,9	12,5	20,8

- f) A szakszervezetek 70,5%-a jelezte, hogy a vállalati szintű kollektív alku volt a kollektív tárgyalások jellemző szintje országaikban. A felmérésben résztvevő szakszervezetek 30%-a jelezte, hogy a vállalati és országos szintű kollektív tárgyalások képezték a kollektív alku jellemző szintjét. A fémipari (40%) és energiaipari (33,3%) szakszervezetek minősítették fontosnak a munkahelyi szintű kollektív alkut. A turizmusban működő szakszervezetek (33,3%) a nemzeti szintű kollektív alkut a kollektív tárgyalások nagyon jelentős módjának tartották.

F. Diagram: A kollektív alku domináns szintjei az ágazatokban (százalékos arányban)

D) Országos és európai szintű társadalmi párbeszéd

A kutatás egyik feladata volt, hogy feltárja az országos társadalmi párbeszéd és az európai társadalmi párbeszédben való ágazati szakszervezeti részvétel jellemző vonásai közötti kapcsolatokat. Egy sor kérdés arra irányult, hogy feltárja az országos szintű társadalmi párbeszéd minőségét. A B. Táblázat azt mutatja, hogy a válaszadók többsége (50% és 52%) szerint mind a háromoldalú (tripartit) társadalmi párbeszéd és a kétoldalú (bipartit) társadalmi párbeszéd inkább formális volt, mint a gazdasági változások és az ágazati szintű szerkezetátalakítás kezelésének valódi módja. Kivételt képeztek a postai és telekommunikációs szakszervezetek válaszai, akik szerint a társadalmi párbeszéd e mindkét módját hatékonyan használták. Hasonló visszajelzést adtak az energiaipari ágazat szakszervezetei.

A felmérésben résztvevő összes ágazat szakszervezetei jelentették, hogy országaik kormányai csak formálisan konzultálnak velük, mielőtt az európai társadalmi párbeszédre

vagy az európai társadalmi párbeszédhez kapcsolódó ágazati ügyekkel kapcsolatos szociális ügyekre vonatkozó új kezdeményezéseket tennének. Ez nagyon fontos az új EU tagállamok és jelölt országok társadalmi párbeszéd minőségének tanulmányozása szempontjából, valamint különösképpen az európai társadalmi párbeszédben való részvételükkel kapcsolatban. Amennyiben nem vesznek részt megfelelően az országos szintű végrehajtási szakaszban, az nyilvánvalóan befolyásolni fogja az európai társadalmi párbeszédben való részvételük összes egyéb fázisát is.

B. Táblázat: A társadalmi párbeszéd mátrix minősége

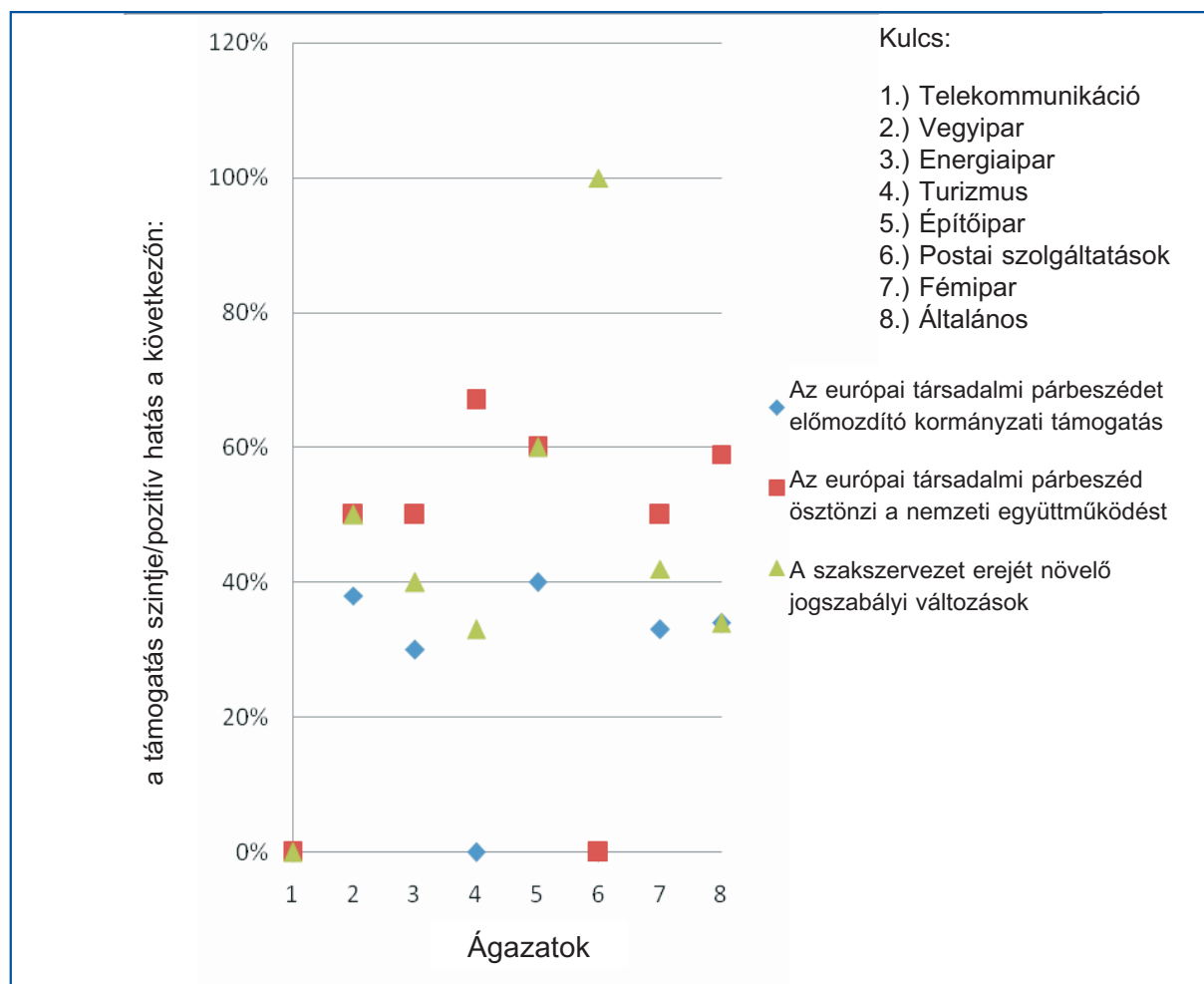
Ágazatok / a társadalmi párbeszéd domináns jellemzője	Tripartit társadalmi párbeszéd, mint a gazdasági változás és az ágazati szintű szerkezetátalakít és kezelésének módja	Bipartit társadalmi párbeszéd, mint a gazdasági változás és az ágazati szintű szerkezetátalakít és kezelésének módja	A kormányzat konzultál a szociális partnerekkel, mielőtt új kezdeményezéseket tesz az európai társadalmi párbeszédvel kapcsolatos szociális kérdésekkel kapcsolatban	A kormányzat konzultál a szociális partnerekkel, mielőtt új kezdeményezéseket tesz az európai szintű társadalmi párbeszédvel kapcsolatos ágazati kérdésekkel kapcsolatban	A társadalmi párbeszéd általános minősége országos szinten
Telekommunikáció	Csak formálisan (100%)	Igen, gyakorlatban (100%)	Csak formálisan (100%)	Csak formálisan (100%)	Formális párbeszéd (100%)
Turizmus	Nem domináns jellemző (33% igen/formálisan/nem)	Nem domináns jellemző (50% igen/formálisan)	Csak formálisan (50%)	Nem domináns jellemző (50% formálisan/nem)	Nem domináns jellemző (50% jó/formális)
Építőipar	Csak formálisan (60%)	Csak formálisan (60%)	Csak formálisan (80%)	Csak formálisan (60%)	Formális párbeszéd (60%)
Vegyipar	Csak formálisan (50%)	Csak formálisan (50%)	Csak formálisan (63%)	Nem (63%)	Formális párbeszéd (75%)
Posta	Igen, gyakorlatban (100%)	Igen, gyakorlatban (100%)	Csak formálisan (100%)	Csak formálisan (100%)	Jó párbeszéd (100%)
Fémipar	Csak formálisan (58%)	Csak formálisan (58%)	Csak formálisan (42%)	Nem domináns jellemző (42% formálisan/nem)	Formális párbeszéd (42%)
Energiaipar	Csak formálisan (70%)	Igen, gyakorlatban (50%)	Csak formálisan (50%)	Csak formálisan (50%)	Formális párbeszéd (60%)
Egyéb	Csak formálisan (52%)	Csak formálisan (65%)	Csak formálisan (57%)	Csak formálisan (57%)	Formális párbeszéd (52%)
Általános	Csak formálisan (52%)	Csak formálisan (50%)	Csak formálisan (55%)	Csak formálisan (47%)	Formális (57%)

Az elemzés további szintjeit végeztük el, hogy vizsgáljuk a társadalmi párbeszéd légkörét, a szakszervezetek alkupozícióját és szerepét nemzeti szinten, valamint az európai társadalmi párbeszéd és a szociális partnerek nemzeti szintű együttműködésének általános szintje közötti kapcsolatok minőségét (lásd G. Diagram). A válaszadók szerint az országos szintű társadalmi párbeszéd minőségének alapjellemezője a formalitás volt. A vizsgálatban résztvevő

Ágazati szociális párbeszéd az EU-12-ben és a jelölt országokban

szakszervezetek többsége (60%) jelentette, hogy szerintük az európai társadalmi párbeszéd lendületet adott a nemzeti együttműködésnek. Az európai társadalmi párbeszédet a nemzeti szintű társadalmi párbeszéd előmozdítására szolgáló erős eszköznek értékelték. A vizsgálat szakszervezetek egyharmada szerint a jogszabályi változások erősítették a szakszervezeteket az országos társadalmi párbeszéd területén.

G. Diagram: Kormányzat és társadalmi párbeszéd

A vizsgált szervezetek egyharmada szerint kormányaik támogatják az európai társadalmi párbeszédet. Ágazati szinten a vegyipari, építőipari és fémipari szakszervezetek jeleztek pozitív kapcsolatot a következők között: az európai társadalmi párbeszédet támogató kormány, a szakszervezetek jogszabályi erősítése és az európai társadalmi párbeszéd lehetősége a nemzeti együttműködés előléndítése területén. A szakszervezetek hangsúlyozták, hogy a következők jelentik a fő problémát az ágazati szintű társadalmi párbeszéd megvalósítása, illetve a közös normák és elvek alkalmazása területén: a társadalmi párbeszéd és az ipari kapcsolatok általánosan alacsony szintje (beleértve a meglévő kollektív megállapodások tiszteletben tartásának hiányát), a rosszul kialakított intézményes keret, gyenge munkaügyi és társadalmi párbeszéd intézmények (munkaügyi

adminisztráció, társadalmi párbeszéd titkárságok), valamint nem megfelelő, illetve nem létező reprezentativitásra vonatkozó szabályok. Azt is jelezték, hogy a társadalmi párbeszéd és az európai társadalmi párbeszéd folyamatai hosszadalmasak és bonyolultak, szoros együttműködést és célorientált közös akciókat kívánnak meg a szociális partnerektől nemzeti vagy ágazati szinten. További tényezőt jelentett a tájékoztatásra, konzultációra és részvételre vonatkozó gyenge jogszabályi követelmények megléte és az, hogy a társadalmi párbeszédet nem ösztönzi a kormány, illetve a jogszabályi környezet. Az ágazati munkáltatói szervezetek hiánya, a munkáltatók érdektelensége az EU szintű ágazati projekteknél való részvétel iránt és a szakszervezeti kezdeményezés hiánya, amellyel nyomást gyakorolnának a kormányzatra a helyzet megváltoztatása érdekében, a társadalmi párbeszéd kontextust jellemző további fontos meglátások voltak, ahogy ezt a társadalmi párbeszédrel kapcsolatos további kutatások mutatták. Néhány kutatás kimutatta a hagyományok hiányát ezen a területen, illetve az olyan szakértők hiányát, akik képesek lennének az európai társadalmi párbeszéd ajánlásainak összegzésére. Fény derült az információs csatornák nem megfelelő mivoltára (az európai társadalmi párbeszédrel kapcsolatos információ nem jut el a megfelelő hallgatósághoz), valamint arra a tényre, hogy a kormányok hajlamosak halogatni a végrehajtást addig, amíg ezt formálisan nem követelik meg az európai uniós intézmények.

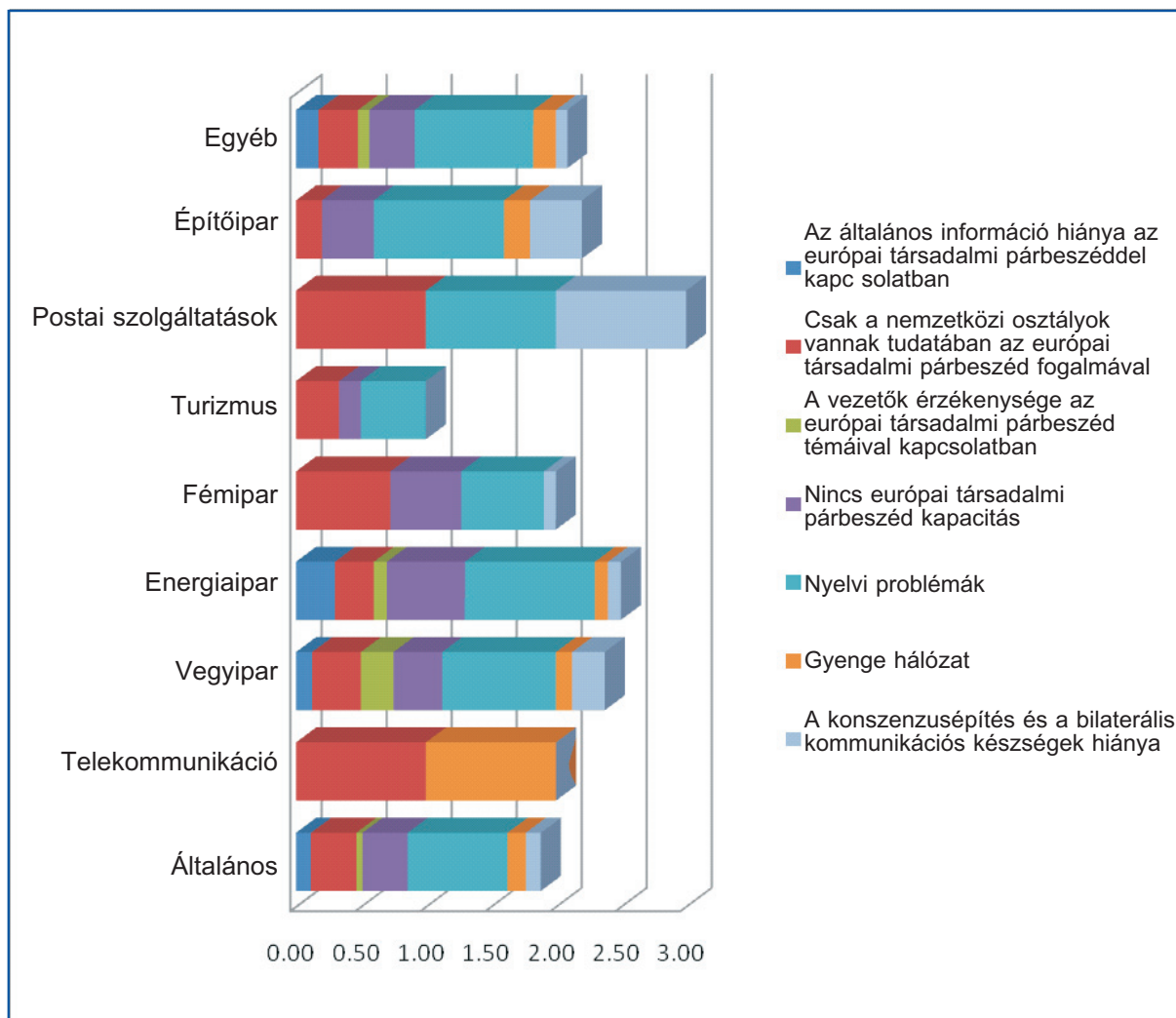
A következő javaslatokat tették az európai társadalmi párbeszéd eredményeinek jobb végrehajtása érdekében: az általános társadalmi párbeszédrel kapcsolatos törvényi és intézményi kontextus erősítése; a munkáltatók intenzívebb részvétele az ágazati szintű EU-s projekteknél; az európai társadalmi párbeszédnek való meg nem felelés esetén hatékony szankciórendszer; strukturális reformok a szakszervezetekben annak érdekében, hogy lehetővé tegyék számukra a teljes mértékű részvételt szociális partnerként nemzeti szinten; naprakész tájékoztatás az európai társadalmi párbeszédrel kapcsolatban nemzeti nyelven; a munkáltatói oldal megerősítése és ösztönzése, hogy partnerként vehessenek részt ágazati szinten; valamint jobb együttműködés az európai társadalmi párbeszéd résztvevőivel nemzeti szinten. Ez több információ megosztást és terjesztést jelent, és azt, hogy az európai uniós intézmények nagyobb nyomást gyakorolnak a helyi hatóságokra, mivel egyértelmű, hogy az esetek többségében, ahol az országos társadalmi párbeszéd nem működik, kizárólag a felülről lefelé ható politikai megközelítés hatékony.

E) Képesség az európai társadalmi párbeszédben való részvételre

A felmérés utolsó részében az EU-12 és a jelölt országok kiválasztott ágazati szakszervezeteinek európai társadalmi párbeszédben való részvételi képességét vizsgáltuk. A szakszervezetek tájékoztatást adtak arról, hogy hogyan értelmezik általánosságban az európai társadalmi párbeszéd tartalmát és annak folyamatait, milyen az európai társadalmi párbeszédben való részvételük minősége, milyen a befogadói kapacitásuk és milyen korlátai vannak annak, hogy aktívan részt vegyenek az európai társadalmi párbeszédben, milyen támogatást kaptak az európai uniós szakszervezeti szövetségektől, valamint mik a kommunikáció erősségei és gyengeségei az európai társadalmi párbeszédrel kapcsolatban. Mindez tájékoztatott a szakszervezetek európai társadalmi párbeszédrel kapcsolatos identitásáról, tulajdonlásáról és az azzal kapcsolatos kommunikációról tagjaikkal. Végezetül, egy kérdőívet használtunk arra, hogy felderítsük azokat az európai társadalmi párbeszéd tématerületeket, amelyekben legaktívabban vettek részt az ágazati szakszervezetek (megvalósítási területek) és amelyek a leginkább érdekelték őket. A szakszervezetek hangsúlyozták, hogy a témák iránti érzékenység alapvetően fontos ágazatuk jövője szempontjából, és közölték velünk, hogy milyen képzési igényeik vannak.

A vizsgálatban részt vevő szakszervezetek majdnem fele (46%) megfelelően értette, hogy mit képvisel az európai társadalmi párbeszéd (lásd D1 Diagram Függelék), 23%-uk válaszolta, hogy az európai társadalmi párbeszédet kizárólag, mint konzultációs folyamatot értelmezik, és 18%-uk gondolta úgy, hogy az európai társadalmi párbeszéd az Európai Bizottság megbeszéléseinek színterét jelenti. Válaszaikból kiderült (lásd B1 Táblázat Függelék), hogy az esetek többségében (58%) tudták, mi a különbség a háromoldalú társadalmi párbeszéd, a kétoldalú ágazatközi társadalmi párbeszéd és a kétoldalú társadalmi párbeszéd között az Európai Unióban, és megértették az európai társadalmi párbeszéd tevékenységének tartalmát (54%). A megértés hiánya vagy csak részleges megértés volt tapasztalható a formákkal és eljárásokkal kapcsolatban, konkrétan annak értelmezésével kapcsolatban, hogy hogyan működnek az európai társadalmi párbeszéd testületei és mik a különbségek az európai társadalmi párbeszéd irányelvei, a keret megállapodások és a közös nyilatkozatok között. Végezetül, a válaszokból kiderül, hogy a legnagyobb probléma az, hogy a szakszervezeti tagok nem értik kellőképpen a társadalmi párbeszédet (85%).

H. Diagram: Az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos kapacitásbeli korlátozások

A kapacitásokkal kapcsolatban a szakszervezetek jelezték, hogy szeretnének aktívabban és hatékonyabban részt venni az európai társadalmi párbeszédben (lásd H. Diagram). A nyelvi problémákra is felhívták a figyelmet (77%-uk tekintette ezt a fő problémának). Így a nyelvi készségek hiánya messze a legsúlyosabb akadály és ez által a leggyengébb láncszem az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos kapacitások területén. A következő legsúlyosabb akadályok a következők voltak: kapacitáshiány az európai társadalmi párbeszéd ágazati szintű dialógusának tartalma és eljárásai területén (33%), az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos tudatosság és az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos információk nem megfelelő terjesztése a teljes szervezetben és a tagok számára (33%). **Tehát, alapvetően az akadályok a külső (nyelvi) és nemzetközi kommunikációban (az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos információk eljuttatása a tagokhoz), valamint a belső kapacitásban (nem megfelelő tudás a formákkal és folyamatokkal kapcsolatban) jelentkeznek.**

Ágazati szociális párbeszéd az EU-12-ben és a jelölt országokban

Az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos kommunikációs törekvések korlátai (lásd E1 Diagram Függelék) szintén a nyelvi problémára vezethetők vissza elsősorban (65%), amely azt jelzi, hogy szükség van a fordításra és a tolmácsolásra. Hiányoznak a források is a kommunikációs tevékenységekre (49%), és nincs meg a készség az alapvető európai társadalmi párbeszéd ágazathoz kapcsolódó csatornák és folyamatok kidolgozása területén, amely elősegítené az információ eljuttatását (23%).

Arra a kérdésre válaszolva, hogy mik a fő akadályai annak, hogy aktívabban vegyenek részt az európai társadalmi párbeszéd munkájában európai szinten, a szakszervezetek nagy többsége (69%) azt a választ adta, hogy mind a pénzügyi, mind az emberi erőforrásaik hiányoznak ehhez (lásd F1 Diagram Függelék). A jövőbeli hozzájárulással kapcsolatban 30%-uk válaszolta, hogy több időt kívánnak szentelni az európai társadalmi párbeszéd munkájának (G1 Diagram Függelék). 53%-uk mondta, hogy részben elégedettek az európai ágazati szövetségektől kapott támogatás szintjével és minőségével, 47%-uk teljes mértékben elégedettnek vallotta magát (lásd C1 Táblázat Függelék). 42%-uk állította, hogy teljes mértékben elfogadták őket az európai társadalmi párbeszéd folyamataiban, és 39%-uk jelentette ki, hogy aktívabbak lehetnek volna a múltban. Arra a kérdésre válaszolva, hogy milyen mértékben megfelelőek az európai ágazati szövetségek eszközei arra, hogy bevonják őket az európai társadalmi párbeszéd folyamataiba, 65%-uk pozitívan válaszolt.

A szakszervezetek túlzott számának és a megosztottság hatásainak (és a kártékony verseny) közömbösítése és mértékének csökkentése ágazati szinten

Az új EU-s tagállamokban és a jelölt országokban megfigyelhető szakszervezeti kép a szakszervezetek számának túlzott elterjedtségét és megosztottságot jelez⁸, amely negatívan befolyásolja a szakszervezetek erejét a párbeszédben. A jelen felmérésben résztvevő ágazati szakszervezetek hangsúlyozták a szakszervezetek meglehetősen gyenge szerepét a nemzeti társadalmi párbeszédben ágazati szinten, és azt, hogy az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatban nem megfelelő szinten fejlődtek ki a koordinációs eljárások az ágazati szakszervezetek körében. A politikai és gazdasági változások és azoknak a demokratikus erőknél gyors változásai, amelyek húsz évvel ezelőtt elkezdték átalakítani az EU-12 tagállamokat és a jelölt országokat, hamarosan kifejtették hatásukat az ipari demokráciára. Sajnálatos módon, a pluralizmus, amely a szakszervezeti demokrácia valóban fontos eleme, bizonyos esetekben kibúvót nyújtott a szakszervezetek túlzott száma és megosztottsága esetén, ami különösképpen hátrányos számukra és általában a munka világa számára, mivel ez meggyöngíti a munkavállalók erejét az ipari kapcsolatokban és megfosztja a szakszervezeteket reprezentatív státuszuktól. Emellett, ez gyakran együtt jár a törvénytelen szakszervezeti versennyel (versengés a szakszervezeti tagdíjak területén) pénzügyileg kimeríti a szakszervezeteket és források nélkül hagyja őket úgy, hogy alapvetően képtelenek ellátni elsődleges feladatkörüket. A szakszervezetek számának növekedése és megosztottsága hátráltatja hatékonyságukat, reprezentativitásukat, hitelességüket nemzeti és ágazati szinten is. A versengő szakszervezetek gyenge helyzetbe kormányozzák magukat, és gyakran szemben állnak egymással a tárgyalások során. Mindez lehetőséget ad a munkáltatóknak és a kormányoknak, hogy kihasználják az ilyen megosztottságot és rivalizálást a saját érdekében. Ennek következtében az elterjedtség és a megosztottság az „intézményes megfosztottság” ördögi körébe vezeti a szakszervezeteket, amely politikai gyengeségben és szociális érdektelenségben végződik.

⁸ Cox T. és Mason B., Trends and development in east central European industrial relations (A Kelet-közép-európai ipari kapcsolatok trendjei és fejlődése), Industrial Relations Journal 31:2, 11. old.

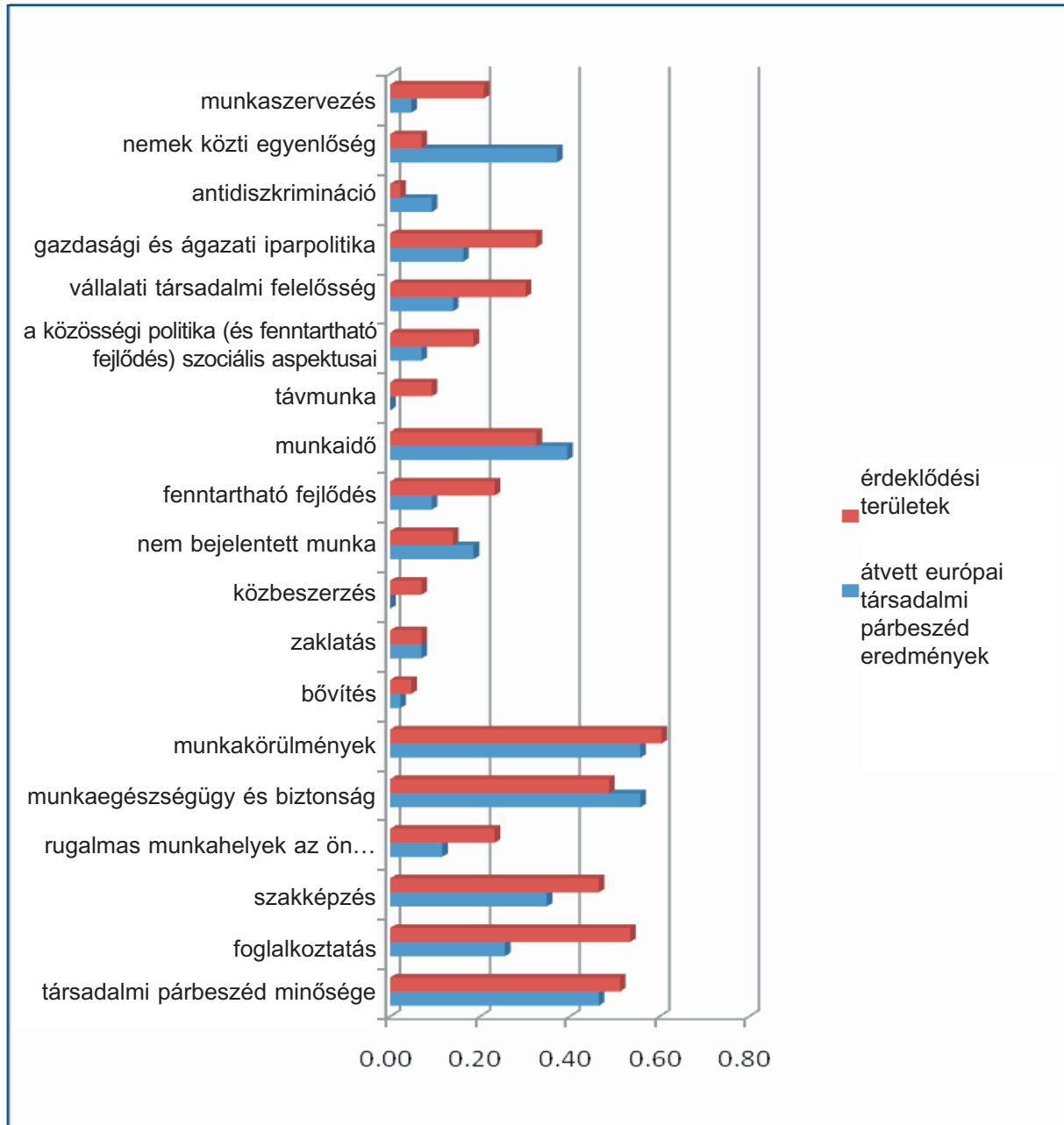
A B Függelék melléklete részletes információt ad a kiválasztott ágazati szakszervezetek egyes témák iránti érdeklődéséről.

Ahogy az I. Diagram mutatja, a múltban ezek a következők voltak: munkakörülmények (56%), munkaegészségügy és munkabiztonság (56%), társadalmi párbeszéd minősége (47%), munkaidő (40%) és szakképzés (35%).

Az európai társadalmi párbeszédhez kapcsolódó legfontosabb érdeklődési területek meglehetősen hasonlóak: munkakörülmények (61%), munkaegészségügy és munkabiztonság (49%) és társadalmi párbeszéd minősége (51%). Kevesebb érdeklődést mutattak a munkaidő iránt (33%) és nagyobbat a szakképzés iránt (47%).

Az új érdeklődési területek a következők: munkaszervezés, gazdasági és ágazati ipari politika, vállalati társadalmi felelősség, a közösségi politika és a fenntartható fejlődés szociális aspektusai.

I. Diagram: Érdeklődési területek – az európai ágazati társadalmi párbeszéd eredményeinek alkalmazása a hazai környezetben és érdeklődési területek (százalékos arányban)

F) Következtetések, az előrelépés módjai

Az elmúlt öt év során, a szakszervezeti taglétszám hanyatlása az EU-12 tagállamainak és a jelölt országoknak kiválasztott ágazataiban mondható a legfontosabb jellemzőnek a felmérésben szereplő ágazat természetétől függetlenül. A szakszervezeti válaszadók 70,5%-a jelezte, hogy a vállalati tárgyalás jelenti a kollektív alku legfontosabb szintjét országaikban. A többség szerint a háromoldalú és kétoldalú társadalmi párbeszéd is formálisnak mondható természetét illetően országaikban, és ezeket nem tekintik, illetve nem használják a gazdasági változások és az ágazati szintű szerkezetátalakítás kezelésére valódi eszközként. A felmérésben szereplő összes ágazat szakszervezetei azt jelezték, hogy országaik kormányai csak formálisan konzultálnak velük, mielőtt új kezdeményezéseket tesznek az európai társadalmi párbeszédhez kapcsolódó szociális ügyek vagy az európai társadalmi párbeszédhez kapcsolódó ágazati ügyek területén. Ugyanakkor, a vizsgált szakszervezetek többsége (60%) azt a választ adta, hogy véleményük szerint az európai társadalmi párbeszéd ösztönzi a nemzeti együttműködést és a nemzeti társadalmi párbeszédet. Csak egyharmaduk jelezte, hogy kormányaik támogatják az európai társadalmi párbeszédet. Ágazati szinten a vegyipari, építőipari és fémipari szakszervezetek többé-kevésbé pozitív kapcsolatokról számoltak be az európai társadalmi párbeszéd előmozdításában nyújtott kormányzati támogatással, a szakszervezetek törvényi felhatalmazásával kapcsolatban, illetve azzal kapcsolatban, hogy az európai társadalmi párbeszéd lehetősége ösztönözte a nemzeti együttműködést.

A következő javaslatokat adták a társadalmi párbeszéd és az európai társadalmi párbeszéd javítására nemzeti szinten. Ezek a nemzeti társadalmi párbeszéd rendszerek javításainak eszközei lehetnek:

- a társadalmi párbeszéd jogi és intézményes általános keretének végrehajtása
- a munkáltatók nagyobb részvétele az ágazati szintű EU-s projektekben
- egy szankciórendszer kialakítása az európai társadalmi párbeszédrel való meg nem felelés esetén
- az ágazati szintű szakszervezetek strukturális reformja annak érdekében, hogy lehetővé tegyék számukra a teljes mértékű részvételt szociális partnerként nemzeti szinten
- az európai társadalmi párbeszédrel kapcsolatos naprakész információ nyújtása nemzeti nyelven
- a munkáltatói oldal erősítése és ösztönzése, hogy partnerként jelenhessenek meg az ágazati szinten
- jobb együttműködés az összes partner között az európai társadalmi párbeszédben nemzeti szinten (szükséges a jobb információ megosztás érdekében)
- az EU intézmények helyezzenek nagyobb nyomást a nemzeti hatóságokra. A jelentett esetek többsége azt mutatja, hogy amennyiben nem működik a nemzeti társadalmi párbeszéd, csak ez a fentről lefelé ható politikai megközelítési mód bizonyul hatékonynak.

A megértés hiányáról, illetve csak részleges megértésről számoltak be az európai társadalmi párbeszéd jogi formáival és eljárásaival kapcsolatban, különösképpen azzal kapcsolatban, hogy hogyan működnek az európai társadalmi párbeszéd testületei, milyen

Ágazati szociális párbeszéd az EU-12-ben és a jelölt országokban

különbségek vannak az európai társadalmi párbeszéd irányelvek, keret megállapodások és közös nyilatkozatok között. Mindazonáltal, a válaszokból kiderülő főbb probléma általában véve a szakszervezeti tagok nem megfelelő tájékozottsága az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatban (81%). Ez a visszacsatolás az összes támogatást nyújtó számára értékesnek bizonyulhat: az EU testületei, a szakszervezeti szövetségek és az olyan ügynökségek számára, mint az ILO.

Az európai társadalmi párbeszédben való hatékonyabb részvételt gátló akadályok a jelentések szerint külső (nyelvi) és belső kommunikációs tényezőkre (a szakszervezeti tagoknak nyújtott európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos információk terjesztése), valamint belső kapacitásokra (a formákkal és eljárásokkal kapcsolatos nem megfelelő szintű ismeretek) vezethetők vissza. A felmérésben szereplő szakszervezetek többsége (69%) válaszolt úgy, hogy pénzügyi és emberi erőforráshiány akadályozta őket abban, hogy aktívabban vegyenek részt az európai társadalmi párbeszédhez kapcsolódó tevékenységekben. Figyelemre méltó érdeklődést tanúsítottak számukra új területek iránt: munkaszervezés, gazdasági és ágazati iparpolitika, vállalati szociális felelősség, a közösségi politika és a fenntartható fejlődés szociális aspektusai.

Számos rövid és hosszú távú intézkedést kellene tenni a szakszervezetek kapacitásának növelése érdekében:

- a szakszervezetek erősítése általában az új EU-s tagállamokban és jelölt országokban új toborzási kampányokban való segítségnyújtás révén
- projektek fiatal tagok és vezetők számára
- projektek, amelyekkel erősítik a nők pozícióját a szakszervezeti struktúrákban az új EU tagállamokban és jelölt országokban
- regionális együttműködést kellene kialakítani azokban az ágazatokban, ahol nincsenek hagyományai az ilyen együttműködésnek
- formális és informális oktatást kellene kialakítani új tanmenet kidolgozásával és használatával.

Az európai uniós szakszervezeti szövetségeknek, az Európai Bizottság testületeinek, az ILO-nak és a munkaüggyel foglalkozó szellemi központoknak, mint például az ETUI, széles körű politikai támogatást kellene nyújtaniuk az ágazati szakszervezeteknek, mivel ez alapvető annak érdekében, hogy betölthessék nemzeti szerepüket, különösképpen ott, ahol a kormány nem képes vagy nem kívánja előmozdítani a nemzeti társadalmi párbeszédet és európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos párbeszédet.

Három területen szükséges ***koncentrált támogatást nyújtani az ágazati szakszervezeteknek:***

- oktatás az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos folyamatok területén
- oktatás azokkal a témákkal kapcsolatban, ahol kifejezték az érdeklődést (elsősorban új témák)
- projektek, amelyek erősítik kommunikációs készségeiket a külvilággal (beleértve nyelvi képzéseket)
- projektek, amelyek erősítik kommunikációs készségeiket tagjaikkal.

Az ETUC legyen a fókuszpont. Az ETUC vállalja a vezető szerepet együtt az európai ipari szövetségekkel és az ILO politikai és képzési segítségnyújtó mechanizmusaival (ITC-ILO). Hozzáadott érték keletkezne, ha az ILO részt venne a küldetés és a projekttevékenységek

tervezésében és kivitelezésében. Az ETUC az egyetlen olyan szociális partner, amely európai ágazatközi szinten képviseli a munkavállalókat. Az ETUC egyedülálló helyet tölt be az európai ipari kapcsolatok rendszerében, komparatív előnyökkel és knowhow-val rendelkezik a szakszervezetek készségfejlesztésében az új európai uniós tagállamokban és jelölt országokban, amely hozzájárul a szakszervezetek társadalmi párbeszédben való részvételéhez.

Az ágazati szakszervezetek belső, a párbeszéd területén megnyilvánuló ereje – cél a belső szakszervezeti proliferáció és megosztottság mértékének csökkentése és hatásainak közömbösítése (valamint a káros verseny kezelése).

Az együttműködés kulcsszó a párbeszéd megteremtése szempontjából. A szakszervezeti mozgalom jövőbeli ereje és relevanciája most nagyobb mértékben, mint valaha attól függ, hogy mennyire hajlandóak és képesek egyesíteni erőiket és közös célokra koncentrálni. A társadalmi párbeszéd (elsősorban az európai társadalmi párbeszéd előnyeivel kapcsolatos tudatosság növelése és a szociális partnerek közötti együttműködés és koordináció javítása) hozzájárul ahhoz hogy a szociális partnerek körében elkerülhetővé váljanak a versenyhelyzetek. Változások nem keletkeznek a semmiből. A változások időbe telnek, forrásokat igényelnek, megkövetelik a vezetési stílus váltását és fokozatosan új szövetségek kötését vonják maguk után (különösképpen akkor, amikor nő a szakszervezetek száma és megosztottsága). Az egyesülésre való törekvés, ahogyan ezt gyakran hangsúlyozza az ILO politikája, az ágazati szakszervezeteket is erősíteni fogja az európai társadalmi párbeszéd révén. A bizalom és a kölcsönös kapcsolatok újjáteremtése, az erők egyesítése és a források megosztása tehát valósággá válik. Általánosságban, a projekteknek és az oktatásnak elő kell segítenie a szakszervezeti együttműködést minden szinten. A szakszervezetek számának növekedése és a megosztottság kártékony hatásainak csökkentése, valamint a szakszervezetek konszolidálása érdekében ágazati szinten a következők segítségével lehetne növelni az együttműködést:

- A) Strukturális egység (intézményes felépítés) vagy egység a tevékenységek területén (projekt kialakítás).
- B) Koordináció és közös akciók az EU-szintű programok tervezésében és végrehajtásában a szakszervezetek számára. A kiválasztott vezetők/szakszervezeti bizalmik/titkárság számára nyújtott képzési tevékenységek nagyon fontos lehetséges szerepet jelentenek a koordinációs folyamatban.
- C) Az ágazati szintű szakszervezeti egységek és azok belső dialógus erejének újjáépítése folyamatként. Ezt nem lehet felülről kikényszeríteni, illetve előírni. A nagyobb szerkezeti egység célját ágazati szinten az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos folyamatok során oktatással és tudatosító kampányokkal lehet elérni nemzetközi együttműködésben és nemzetközi szervezetek segítségével.
- D) Forrásmegosztó modellek beindítása. A szakszervezetek emberi erőforrása a legfontosabb tőke. Az ágazati szakszervezetek dialógus ereje kapcsolatban áll azzal, hogy milyen mértékben tudják megszerezni és megtartani a képzett munkaerőt. A nemzetközi források szűkössége miatt, ahogy ez megjelenik a felmérésben, a szakszervezetek megpróbálhatnának társfinanszírozott és osztott személyzeti rendszereket bevezetni. Egy kísérleti projekt hasznos lenne ezen a területen.
- E) Külföldi képzési és képzők képzési programok az európai társadalmi párbeszéd külföldi ösztöndíjai révén.
- F) Törvényi változások, amelyek segítenek leküzdeni a szakszervezetek megosztottságát.

- G) Mentori megközelítés az ágazati képességek és készségek kialakításában: tárgyalás, kommunikáció, információs technológia, nyelv, menedzsment, jogi kérdések, gazdaságosság – az ETUC és az Európai Ágazati Szövetségek támogatásával és olyan országok ágazati szakszervezetei által, ahol az ágazati szintű társadalmi párbeszéd erős hagyományokkal rendelkezik.

Az ETUC

Az ETUC európai szinten egységes véleményt kifejezve képviseli a munkavállalók közös érdekeit. Az 1973-ban alapított ETUC 36 európai ország 82 szakszervezetét és 12 ágazati szövetséget képvisel.

Az ETUC elsődleges célja az Európai Szociális Modell támogatása és egy olyan egyesült Európa fejlődéséért való munkálkodás, amelyet a béke és stabilitás jellemez, ahol a dolgozó emberek és családjaik teljes körű emberi és állampolgári jogokkal, valamint magas életszínvonallal rendelkeznek. Az **Európai Szociális Modell** olyan társadalmat jelent, amely egyesíti a fenntartható gazdasági növekedést, a folyamatosan javuló élet- és munkakörülményeket, beleértve a teljes foglalkoztatást, a szociális védelmet, az egyenlő esélyeket, a jó minőségű munkahelyeket, a szociális befogadást és egy olyan nyílt és demokratikus politikai döntéshozatali folyamatot, amelynek során az állampolgárok teljes mértékben részt vesznek az őket befolyásoló döntésekben.

Az ETUC hisz abban, hogy a munkavállalói konzultáció, a kollektív alku, a társadalmi párbeszéd és a jó munkakörülmények kulcsfontosságúak az innováció, a termelékenység, a versenyképesség és a növekedés eléréséhez Európában.

Az ETUC a **munkáltatókkal európai szinten** az „európai társadalmi párbeszéd” keretein belül tárgyal. Ez idáig 40 különböző ágazatban folyó társadalmi párbeszédben nyilvánul meg, amelyet az **Európai Ágazati Szövetségek** koordinálnak. Azt követően, hogy az Európai Unió formálisan elismerte a szociális partnerek jogát keretegyezmények kötésére európai szinten, az ETUC három **ágazatközi európai keret megállapodást** írt alá az európai munkáltatói partnerekkel, amelyeket a Miniszterek Tanácsa ratifikált, és irányelvekként kerültek megvalósításra. Ezek a következők: szülői szabadság (1996), részmunkaidős munkavállalás (1997) és határozott idejű szerződések (1999). Maguk a szakszervezetek és a munkáltatók további európai szintű megállapodásokat hajtanak végre az „autonóm” társadalmi párbeszéd keretén belül, amelyek a következő területek körülményeire vonatkoznak: **táv munkások** (2002), **munkahelyi stressz** (2004), **munkahelyi zaklatás és erőszak** (2007) és **befogadó jellegű munkaerőpiacok** (2010). Végezetül, fel kell hívni a figyelmet **az olyan akciókeretek aláírására, mint a szakképzések és szakképzettségek élethosszig tartó tanulás révén való kialakítása** (2002) és a **férfiak és nők közötti egyenlőség** (2005).

Bibliográfia

- Arcq, E., Dufresne, A. és Pochet, P., 'The Employers: Hidden face of European industrial relations', *Transfer*, Vol. 9, No. 2, 2003, 302–321. old.
- Baradel, A. és Welz, C., *Social partner involvement in the 2002/2003 National Action Plans*, EIRO thematic feature, Dublin, European Foundation for the Improvement of Living and Working
- Barthelemy, M., 'Négociation collective au plan européen et intégration des accords dans les droits internes', *Cahiers du plan 'L'Europe et le dialogue social'*, No. 12, 2005 szeptember, 53–57. old.
- Benedictus, H., de Boer, R., van der Meer, M., Salverda, W., Visser, J. és Zijl, M., *The European social dialogue: Development, sectoral variation and prospects*, Doentinchem, Reed Business Information, 2003.
- Béthoux, E., Jobert, A., Machu, L. és Mias, A., 'Introduction. Le dialogue social dans l'espace européen: Branches, entreprises, territoires', in Jobert, A. (ed.), *Les nouveaux cadres du dialogue social: L'espace européen et les territoires*, Brüsszel, PIE-Peter Lang, 2008
- Branch, A. és Greenwood, J., 'European employers: Social partners?', in Compston, H. és Greenwood, J. (eds.), *Social partnership in the European Union*, Houndmills, Palgrave, 2001, 41–70. old.
- Cox, T. és Mason, B., 'Trends and development in east central European industrial relations'. *Industrial Relations Journal* 31:2, 11 old.
- Degimbe, J., *La politique sociale européenne. Du traité de Rome au traité d'Amsterdam*, Brüsszel, Európai Szakszervezetek Intézete (ETUI), 1999.
- Degryse, C., 'European social dialogue: A mixed picture', *Discussion Working Paper*, No. 2000.01.02, Brüsszel, ETUI, 2000.
- Dimitrova D., *Looking Ahead: Trade Union Strategies for Decent Work in Trade Union Strategies in Central and Eastern Europe; Towards Decent Work*, ed. Dimitrova D. és Vilroks J., Budapest, ILO, 2005.
- Dubbins, S., *Towards Euro-corporatism? A study of relations between trade unions and employers' organisations at the European sectoral level*, thesis, Firenze, European University Institute, 2002 március.
- Európai Bizottság (European Commission), *Adapting and promoting the social dialogue at Community level*, COM (98) 322 final of 20 May 1998, 1998a.
- Európai Bizottság (European Commission), *Commission Decision 98/500/EC of 20 May 1998 on the establishment of sectoral dialogue committees promoting the dialogue between the social partners at European level*, *Official Journal L* 225, 1998. augusztus 12. ,0027–0028. old, 1998b.

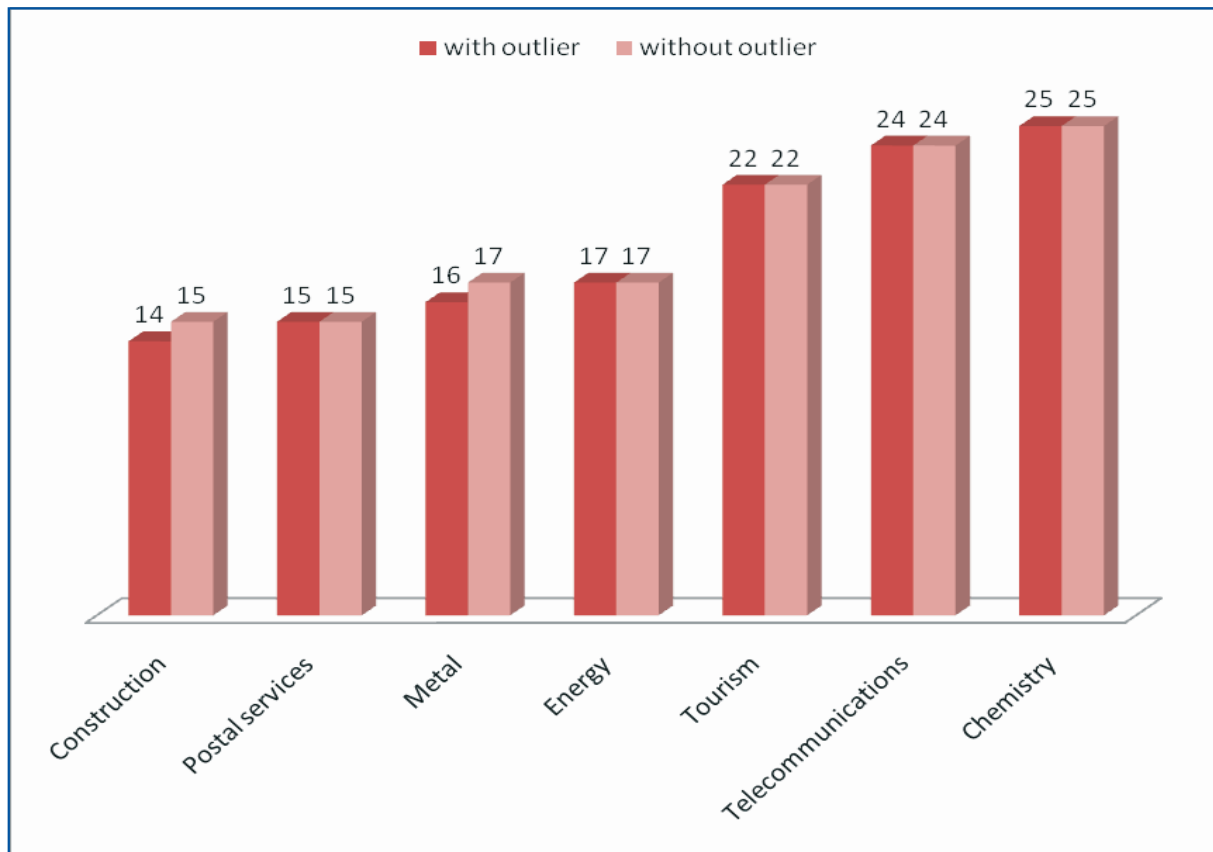
Ágazati szociális párbeszéd az EU-12-ben és a jelölt országokban

- Európai Bizottság (European Commission), Industrial relations in Europe 2002, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 2002a, online elérhető: http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/docs/Industrialrelationseurope2002_en.pdf.
- Európai Bizottság (European Commission), Report of the high-level group on industrial relations and change in the European Union, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 2002b.
- Európai Bizottság (European Commission), The European social dialogue – a force for innovation and change, COM (2002) 341 final, Brüsszel, 2002c június 26.
- Európai Bizottság (European Commission), Industrial relations in Europe 2006, Luxembourg, Office for the Official Publications of the European Communities, 2006a, online elérhető: http://ec.europa.eu/employment_social/publications/booklets/industrial_relations/pdf/keas06001_en.pdf.
- Európai Szakszervezeti Szövetség (ETUC), UNICE (now BusinessEurope), Kézműves Vállalkozások, Kis- és Középvállalkozások Európai Munkaadói Szövetsége (UEAPME) és Állami és Közszolgáltató Vállalatok Európai Központja (CEEP), Joint contribution by the social partners to the Laeken European Council, Brüsszel, 2001.
- Európai Szakszervezetek Intézete, Kutatás, Oktatás és Munkaegészségügy, Munkabiztonság (ETUI-REHS), 'Sectoral social dialogue', Transfer, Special issue on sectoral social dialogue, Vol. 11, No. 3, 2005 ősz
- Fajertag, G. és Pochet, P. (eds.), Social pacts in Europe, Brüsszel, ETUI and Observatoire social européen (OSE), 1997.
- GEOPA, Professional training to enhance job prospects in agriculture, implemented by the European agreement of 5 December 2002, Jelentés a GEOPA szemináriumról, Lisszabon, 2004. szeptember 24–26.
- Ghellab, Y. és Vaughan-Whitehead, D. (eds.), Sectoral social dialogue in the future EU Member States: The weakest link?, Genf, Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO), 2003.
- Guerre, M., 'Le dialogue social national dans son environnement européen: Influences et articulations', Cahiers du Plan 'L'Europe et le dialogue social', No. 12, 2005 szeptember, 59–74. old.
- Hall, P. és Soskice, D. (eds.), Varieties of capitalism, Oxford, Oxford University Press, 2001.
- Héritier, A., 'New modes of governance in Europe: Policymaking without legislating?', in Héritier, A. (ed.), Common goods: Reinventing European and international governance, Lanham, Rowman és Littlefield, 2002, 185–206. old.
- Keller, B. és Bansbach, M., 'The transport sector as an example of sectoral social dialogue in the EU – recent developments and prospects', Transfer, Vol. 6, No. 1, 2000b, 115–124. old.
- Keller, B. és Sörries, B., 'The new European social dialogue: Old wine in new bottles?', Journal of European Social Policy, Vol. 9, No. 2, 1999b, 111–125. old.

- Kerckhofs, P. és André, M.H., 'European social dialogue on lifelong learning', in Gabaglio, E. And Hoffmann, R. (eds.), *European Trade Union Yearbook 2002*, Brüsszel, ETUI, 2003, 127–150. old.
- Keune, M., *The coordination of collective bargaining in Europe, Annual report 2005*, mimeo, Brüsszel, ETUI, 2006.
- Kirton-Darling, J., 'Representativeness of public sector trade unions in Europe, state administration and local government sectors', *EPSU/ETUI Report*, Brüsszel, ETUI, 2004.
- Kirton-Darling, J. és Clauwaert, S., 'European social dialogue: An instrument in the Europeanisation of industrial relations', *Transfer*, Vol. 9, No. 2, 2003, 247–265. old.
- Léonard, E., 'Négociations sur l'emploi en Europe, compromis et enjeux', *Relations Industrielles [Industrial Relations]*, Vol. 59, No. 3, 2004, 545–568. old.
- Marginson, P. és Traxler, F., 'After enlargement: Preconditions and prospects for bargaining coordination', *Transfer*, Vol. 11, No. 3, 2005 ősz, 423–438. old.
- Mayntz, R. és Scharpf, F.W., 'L'institutionnalisme centré sur les acteurs', *Politix*, Vol. 14, No. 55, 2001, 95–123. old.
- Parissaki M. és Vega Vega S., *Capacity building for social dialogue at sectoral and company level in the new Member States*, Dublin, European Foundation for the Improvement of Living and Working, 2008.
- Pochet, P., 'Subsidiarity, social dialogue and the open method of co-ordination: The role of the trade unions', in Foster, D. and Scott, P. (eds.), *Trade unions in Europe. Meeting the challenge*, Brüsszel, PIE-Peter Lang, 2003, 87–113. old.
- Pochet, P., 'A quantitative analysis', in Dufresne, A., Degryse, C. és Pochet, P. (eds.), *The European sectoral social dialogue. Actors, developments and challenges*, PIE-Peter Lang, Brüsszel, 2006a, 83–108. old.
- Smismans, S., 'The European social dialogue between constitutional and labour law', *European Law Review*, Vol. 32, No. 3, 2007, 341–364. old.
- Traxler, F., *Representativeness of the social partners: Agricultural sector*, Dublin, Eurofound, 2007, online elérhető:
<http://www.eurofound.europa.eu/docs/eiro/tn0608017s/tn0608017s.pdf>.
- Turner, L., 'The Europeanisation of labour: Structure before action', *European Journal of Industrial Relations*, Vol. 2, No. 3, 1996 november, 325–344. old.
- Visser, J. és Ramos Martin, N., *Expert report on the implementation of the social partners' framework agreement on telework*, Amsterdam, Amsterdam Institute for Advanced Labour Studies, 2008.
- Wild A., *CEEC social partners' participation in the European social dialogue: What are social partners 'needs?'*, Final report, Joint project of the European social partner organisations, 2006.

A FÜGGELÉK

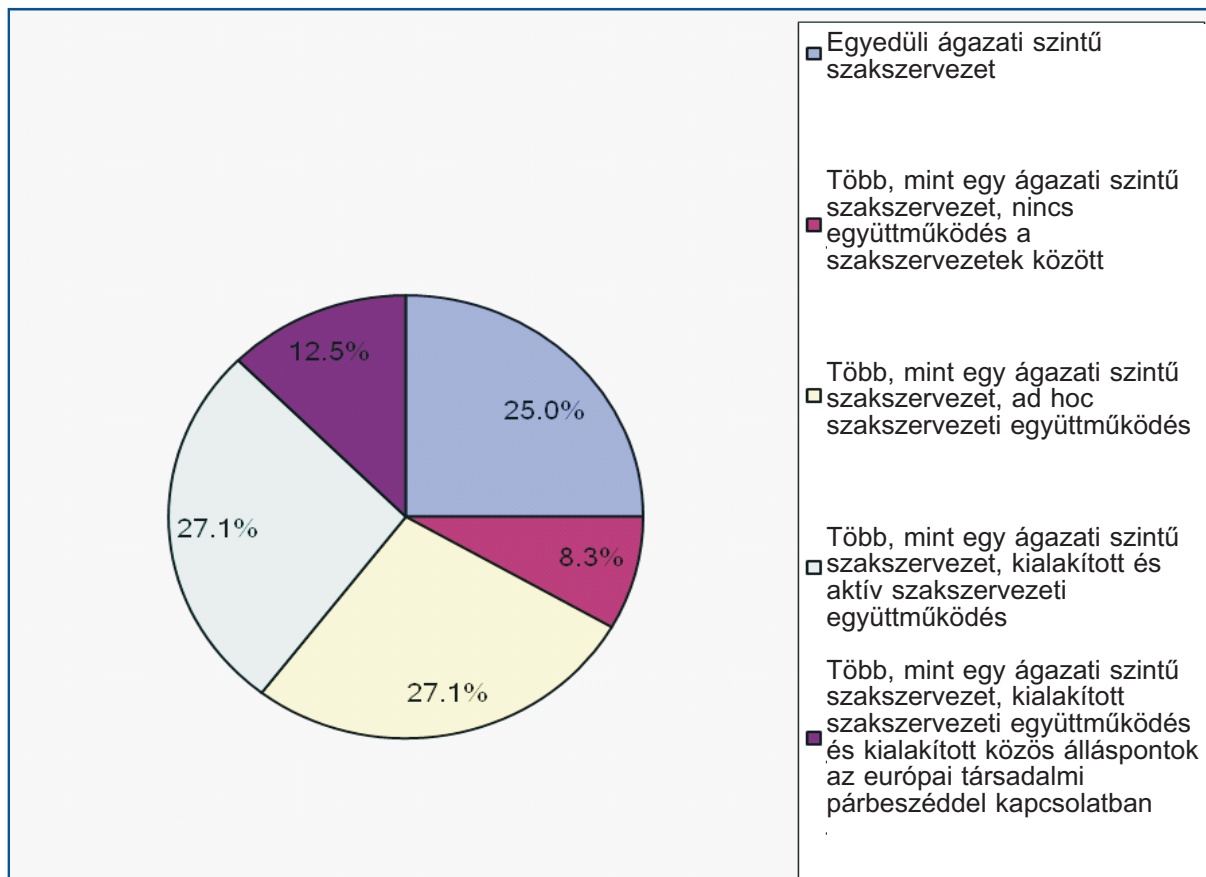
A1. Diagram: A fiatal szakszervezeti tagok százalékos aránya

Megjegyzés: Két statisztikai variáns szerepel: felmérési eredmények statisztikai kívülállóértékekkel és azok nélkül. A statisztikai kívülállóértékek megfigyelése; ebben az esetben olyan felmérésre adott válaszok, amelyek numerikusan távol esnek az adatok további részétől.

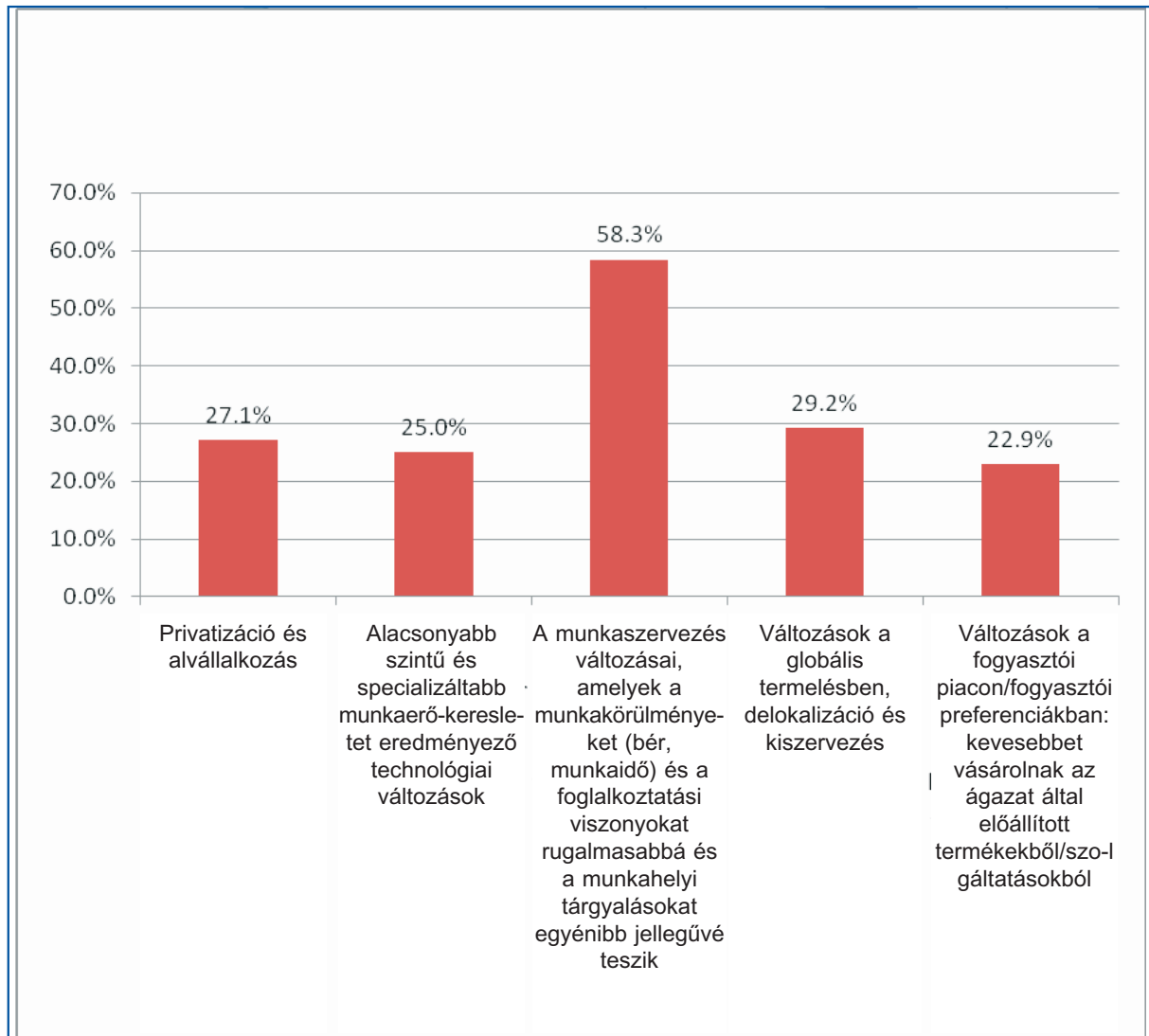
with outlier	kívülállóértékekkel
without outlier	kívülállóértékek nélkül
Construction	Építőipar
Postal Services	Postai szolgáltatások
Metal	Fémipar
Energy	Energiaipar
Tourism	Turizmus
Telecommunications	Telekommunikáció
Chemistry	Vegyipar

B1. Diagram: A szakszervezeti szintér általános képe a kiválasztott ágazatokban

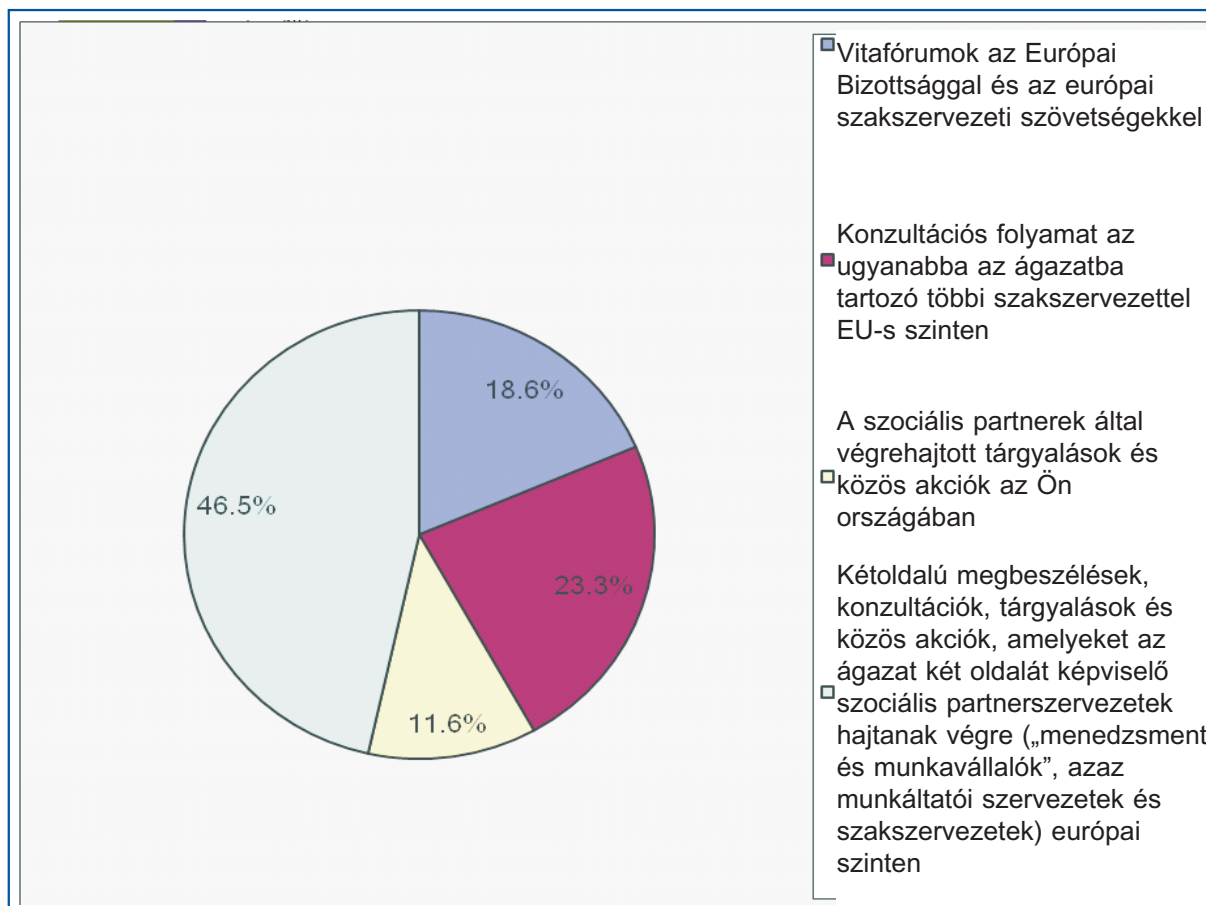

A1. Táblázat: Részvétel az európai üzemi tanácsokban

Ágazatok/részvétel az európai üzemi tanácsokban	Nincs	Van	Példák
Telekommunikáció	0%	100%	Deutsche Telekom EÜT, megfigyelői státuszban
Turizmus	17%	83%	Hilton, Intercontinental
Építőipar	20%	80%	“Paroc”, “YIT Kausta”
Vegyipar	37%	62%	megfigyelői státuszban: MOL EÜT, Continental, GSK, Michelin, Suez-GDF, Akzo-Nobel, Sanofi-Aventis, MOL, SaraLee, ENI, Eon, Alcoa
Postai szolgáltatások	100%	0%	
Fémipar	33%	67%	Volkswagen csoport
Energiaipar	50%	50%	megfigyelői státuszban: MOL EÜT, Fortum, Alstom, Veolia
Általános	43%	57%	

C1. Diagram: Felmért vélemények az ágazatok jövőjét meghatározó legfontosabb trendekkel kapcsolatban: általános kép

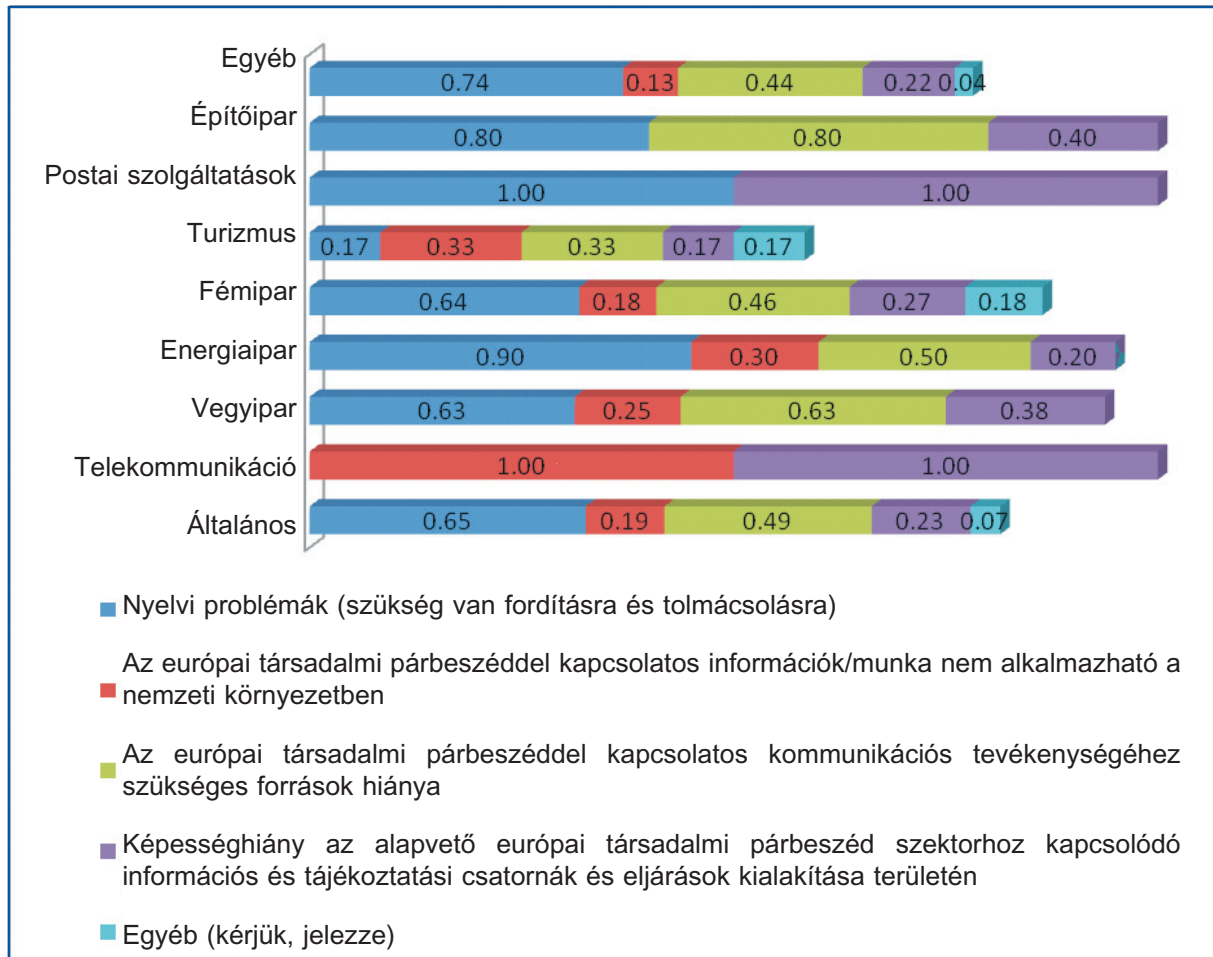
D1 Diagram: Az európai társadalmi párbeszéd fogalmának megértése

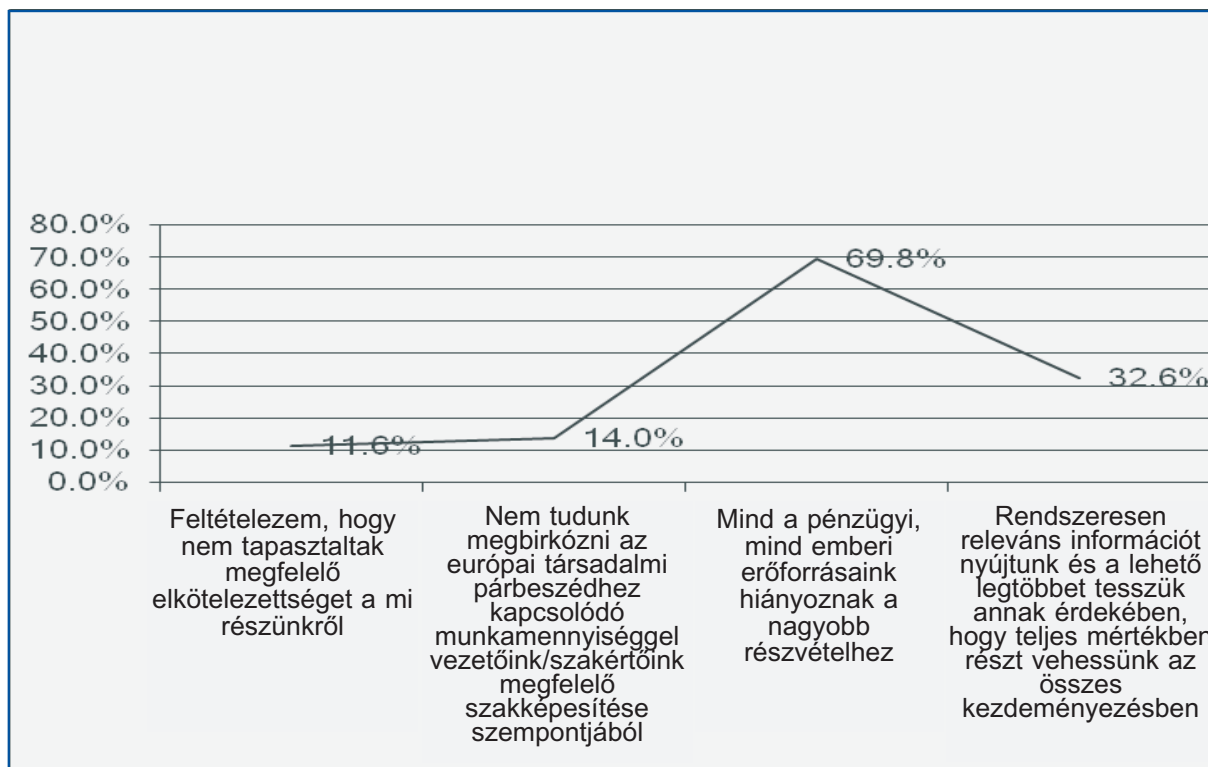
B1. Táblázat: Az európai társadalmi párbeszéd megértése

	Különbségek a tripartit társadalmi párbeszéd, a bipartit ágazatközi társadalmi párbeszéd és a bipartit társadalmi párbeszéd között az EU-ban	Különbségek az európai társadalmi párbeszéd irányelvek, keret megállapodások és közös nyilatkozatok között	Általánosságban az Önök tagjai értik, hogy mit jelent az európai társadalmi párbeszéd?	Hogyan működnek az európai társadalmi párbeszéd testületei	Az európai társadalmi párbeszédben végzett munka tartalmának megértése
Általános	Igen 58%	Részben 56%	Részben 81%	Részben 58%	Teljesen 54%
Telekommunikáció	Igen 100%	Teljesen 100%	Részben 100%	Teljesen 100%	Teljesen 100%
Vegyipar	Igen 88%	Teljesen 63%	Részben 88%	Részben 63%	50% Teljesen/ Részben
Postai szolgáltatások	Nem 100%	Részben 100%	Részben 100%	Részben 100%	Részben 100%
Energiaipar	Igen 100%	Részben 100%	Részben 70%	Részben 90%	Részben 80%
Fémipar	Igen 64%	Részben 55%	Részben 73%	Részben 64%	Igen 55%
Turizmus	Igen 67%	50% Részben/Igen	Részben 67%	Igen 67%	Igen 100%
Építőipar	Igen 60%	Részben 80%	Részben 100%	Részben 80%	Részben 80%
Egyéb	Nem 57%	Részben 66%	Részben 83%	Részben 70%	Részben 57%

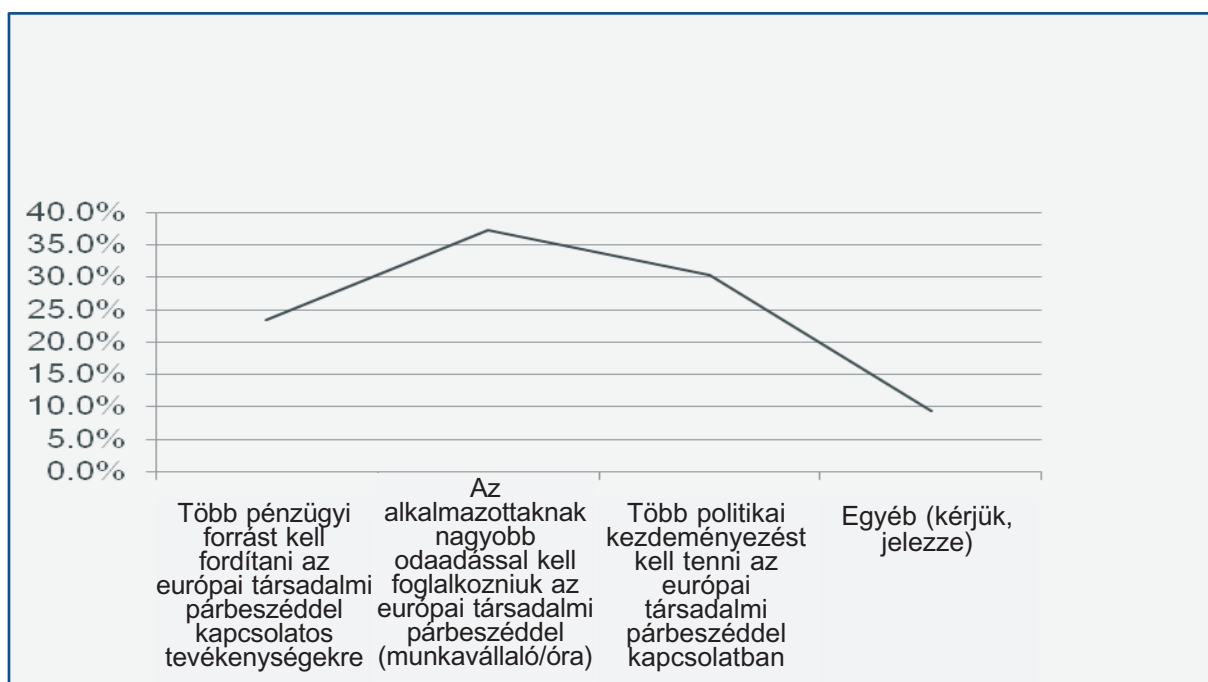
E1. Diagram: Az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos információk terjesztését gátló akadályok

F1. Diagram: Kapacitás- vagy tapasztalathiány az európai társadalmi párbeszéd területén

G1. Diagram: Az európai társadalmi párbeszéd belső forrásainak feltárása

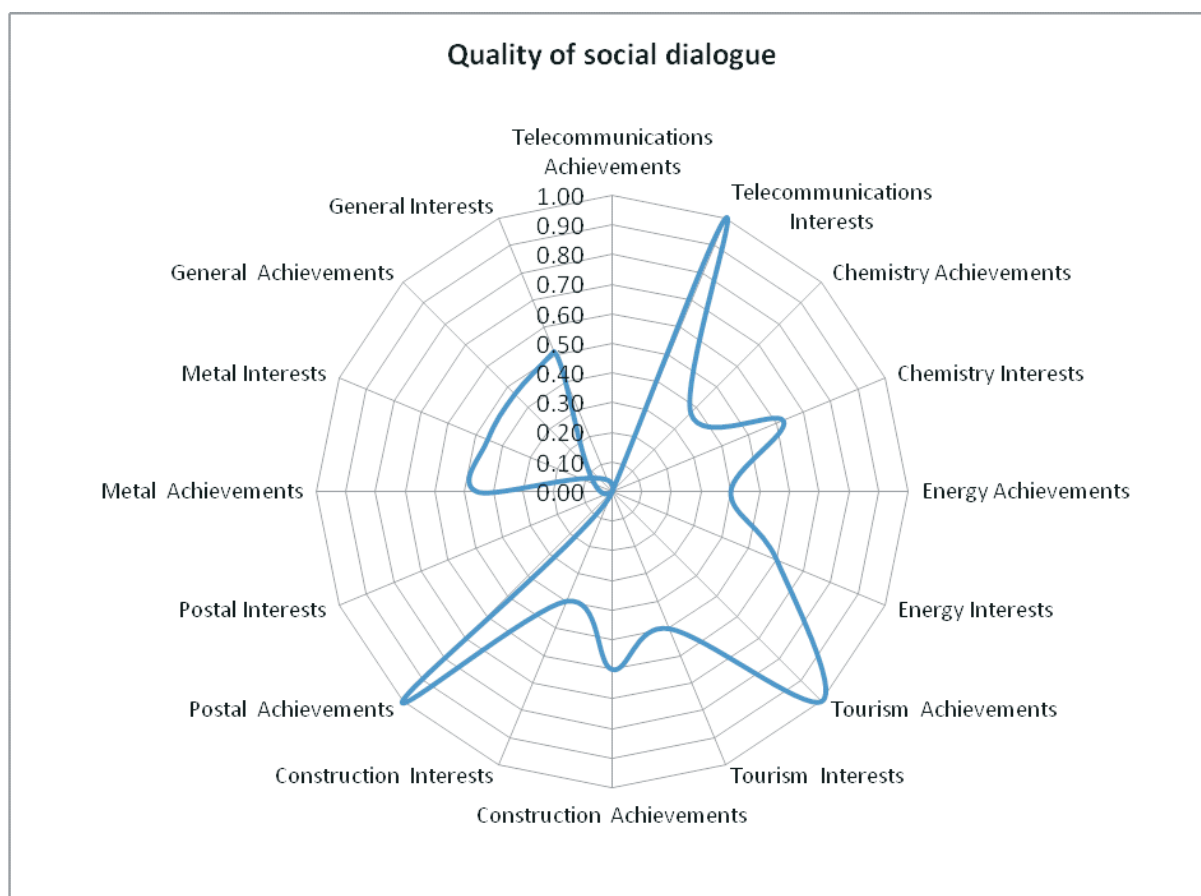

C1. Táblázat: Az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatos támogatás az európai szintű szakszervezetektől

A támogatás részei	Elégedettségi szint (Elégedett-e annak a támogatásnak a szintjével, amelyet az európai társadalmi párbeszéddel kapcsolatban kapnak az európai szövetségüktől?)	Részvétel (van képviselő az európai ágazati társadalmi párbeszéd bizottságokban/ munkacsoportokban)	Megfelelőség (megfelelő eszközök a részvételre)	Tulajdonlás
Általános	Részben 53% /Igen 47%	Igen 51%/Nem 49%	Igen 65% /Nem eléggé 23%	Igen 42%/39% aktívabbnak kellett volna lennünk
Telekommunikáció	Részben 100%	Nem 100%	Igen 100%	Aktívabbnak kellett volna lennünk 100 %
Vegyipar	Részben 63%	Igen 50%	Igen 75%	Igen 50%
Postai szolgáltatások	Részben 100%	Igen 100%	Igen 100%	Igen 100%
Energiaipar	Részben 60%	Nem 70%	Nem 50%	Aktívabbnak kellett volna lennünk 60%
Fémipar	Részben 55%	Igen 55%	Igen 64%	Aktívabbnak kellett volna lennünk 46%
Turizmus	Igen 67%	Igen 67%	Igen 50%	Igen 67%
Építőipar	Részben 80%	Nem 60%	Nem eléggé 60%	Igen 60%
Egyéb	Részben 61%	Igen 52%	Igen 65%	Igen 44%

B FÜGGELÉK

TÉMATERÜLETEK: RÉSZLETES INFORMÁCIÓ ÁGAZATONKÉNT

Quality of social dialogue

A társadalmi párbeszéd minősége

Telecommunications Achievements

Telekommunikáció: eredmények

Telecommunications Interests

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Chemistry Achievements

Vegyipar: eredmények

Chemistry Interests

Vegyipar: érdeklődési területek

Energy Achievements

Energiaipar: eredmények

Energy Interests

Energiaipar: érdeklődési területek

Tourism Achievements

Turizmus: eredmények

Tourism Interests

Turizmus: érdeklődési területek

Construction Achievements

Építőipar: eredmények

Construction Interests

Építőipar: érdeklődési területek

Postal Achievements

Postai szolgáltatások: eredmények

Postal Interests

Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Metal Achievements

Fémipar: eredmények

Metal Interests

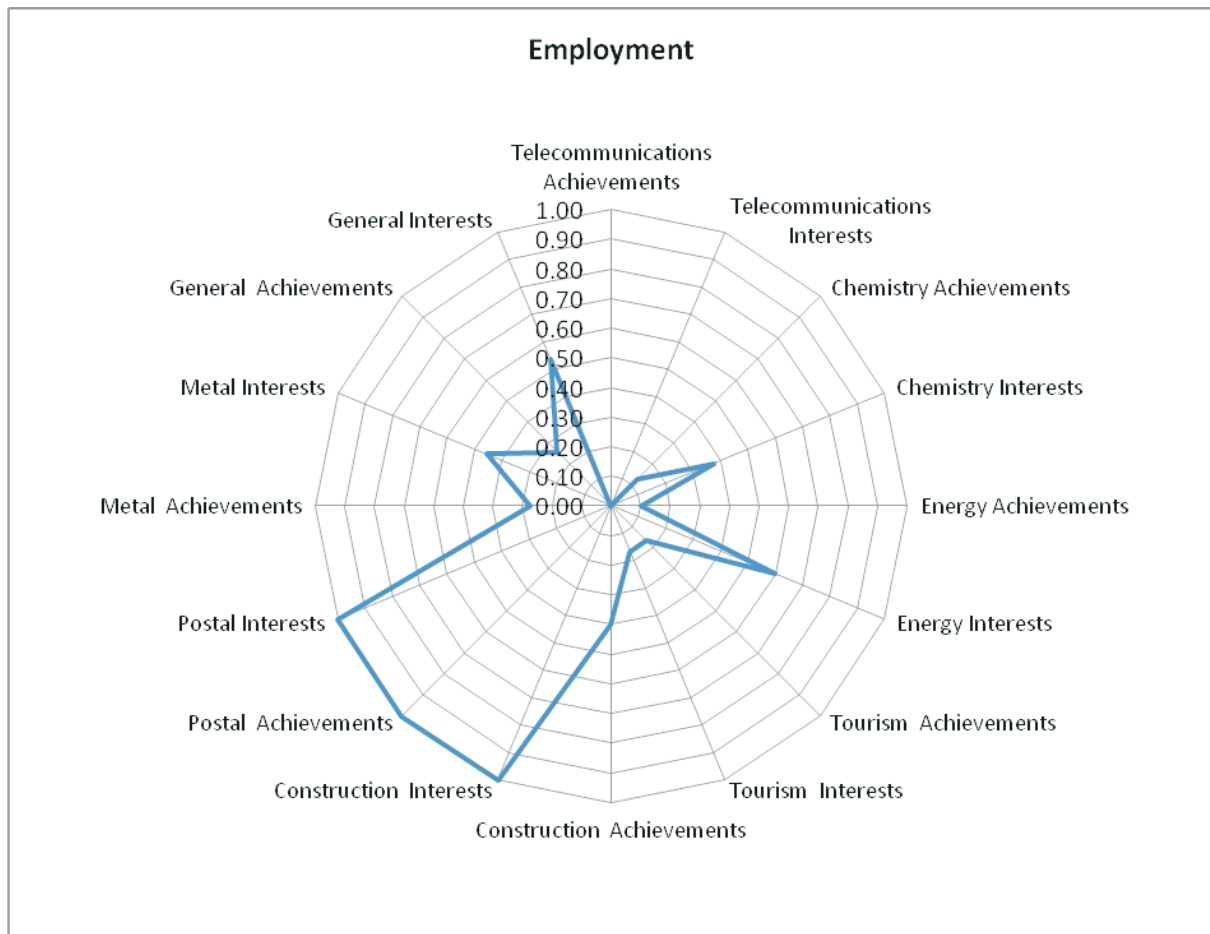
Fémipar: érdeklődési területek

General Achievements

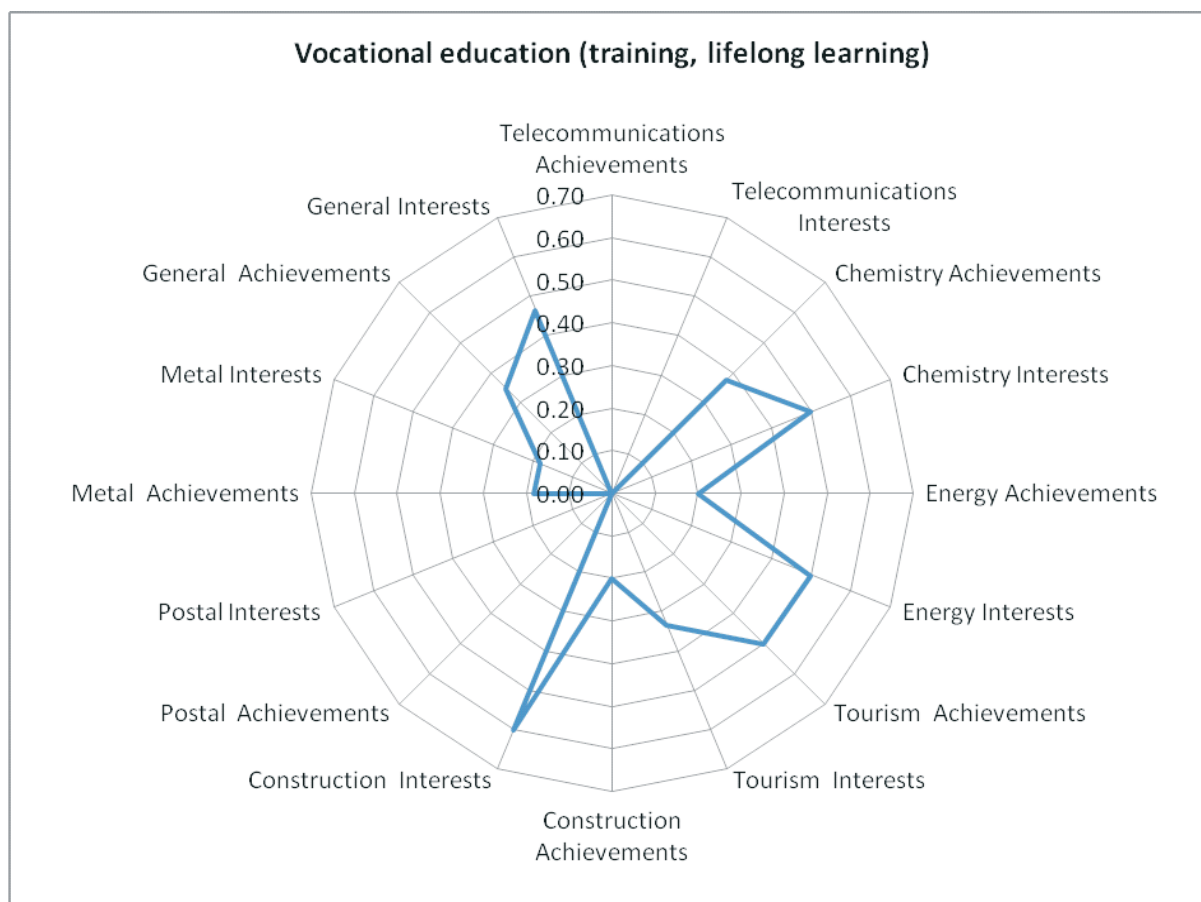
Általános: eredmények

General Interests

Általános: érdeklődési területek

Employment	Foglalkoztatás
Telecommunications Achievements	Telekommunikáció: eredmények
Telecommunications Interests	Telekommunikáció: érdeklődési területek
Chemistry Achievements	Vegyipar: eredmények
Chemistry Interests	Vegyipar: érdeklődési területek
Energy Achievements	Energiaipar: eredmények
Energy Interests	Energiaipar: érdeklődési területek
Tourism Achievements	Turizmus: eredmények
Tourism Interests	Turizmus: érdeklődési területek
Construction Achievements	Építőipar: eredmények
Construction Interests	Építőipar: érdeklődési területek
Postal Achievements	Postai szolgáltatások: eredmények
Postal Interests	Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
Metal Achievements	Fémipar: eredmények
Metal Interests	Fémipar: érdeklődési területek
General Achievements	Általános: eredmények
General Interests	Általános: érdeklődési területek

Vocational education
(training, lifelong learning)

Szakképzés (képzés, élethosszig tartó tanulás)

Telecommunications Achievements

Telekommunikáció: eredmények

Telecommunications Interests

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Chemistry Achievements

Vegyipar: eredmények

Chemistry Interests

Vegyipar: érdeklődési területek

Energy Achievements

Energiaipar: eredmények

Energy Interests

Energiaipar: érdeklődési területek

Tourism Achievements

Turizmus: eredmények

Tourism Interests

Turizmus: érdeklődési területek

Construction Achievements

Építőipar: eredmények

Construction Interests

Építőipar: érdeklődési területek

Postal Achievements

Postai szolgáltatások: eredmények

Postal Interests

Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Metal Achievements

Fémipar: eredmények

Metal Interests

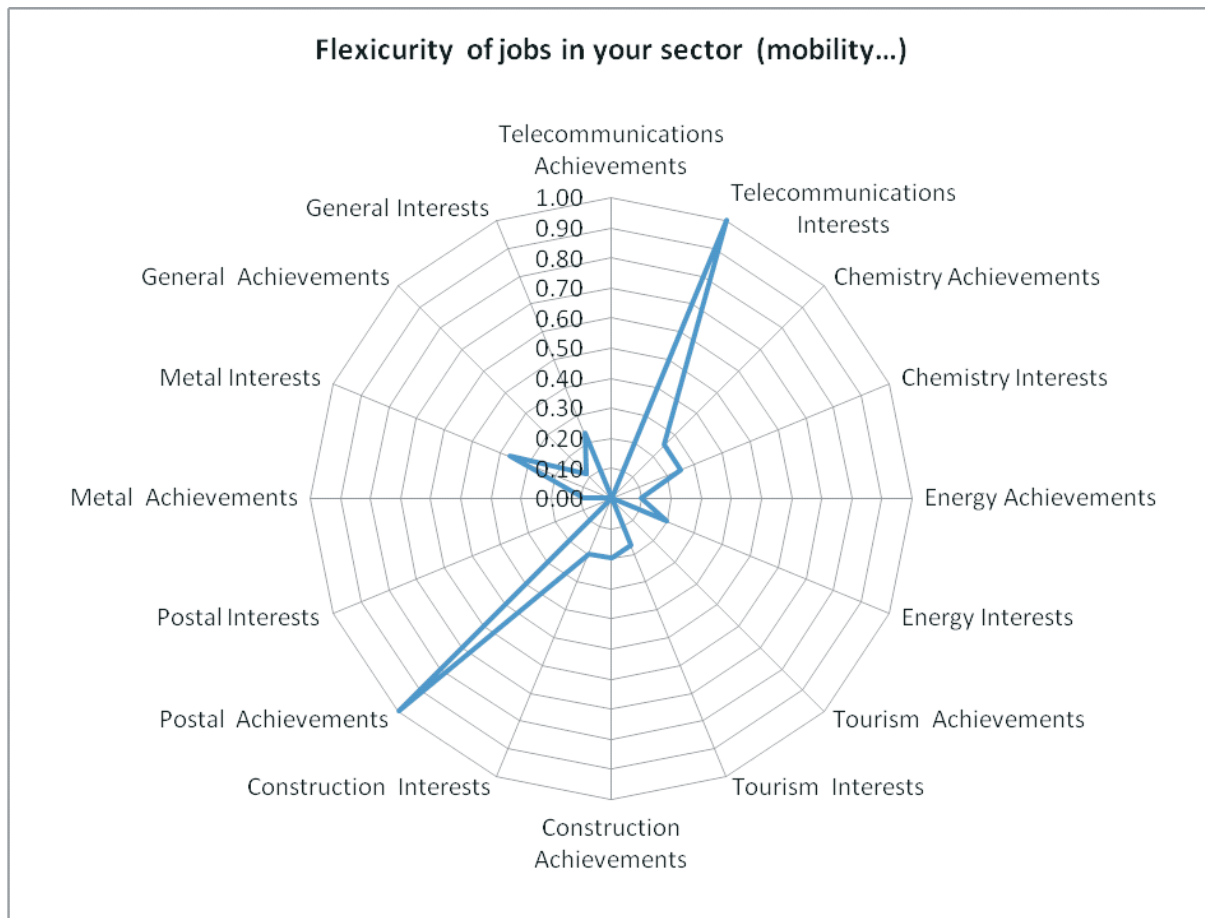
Fémipar: érdeklődési területek

General Achievements

Általános: eredmények

General Interests

Általános: érdeklődési területek

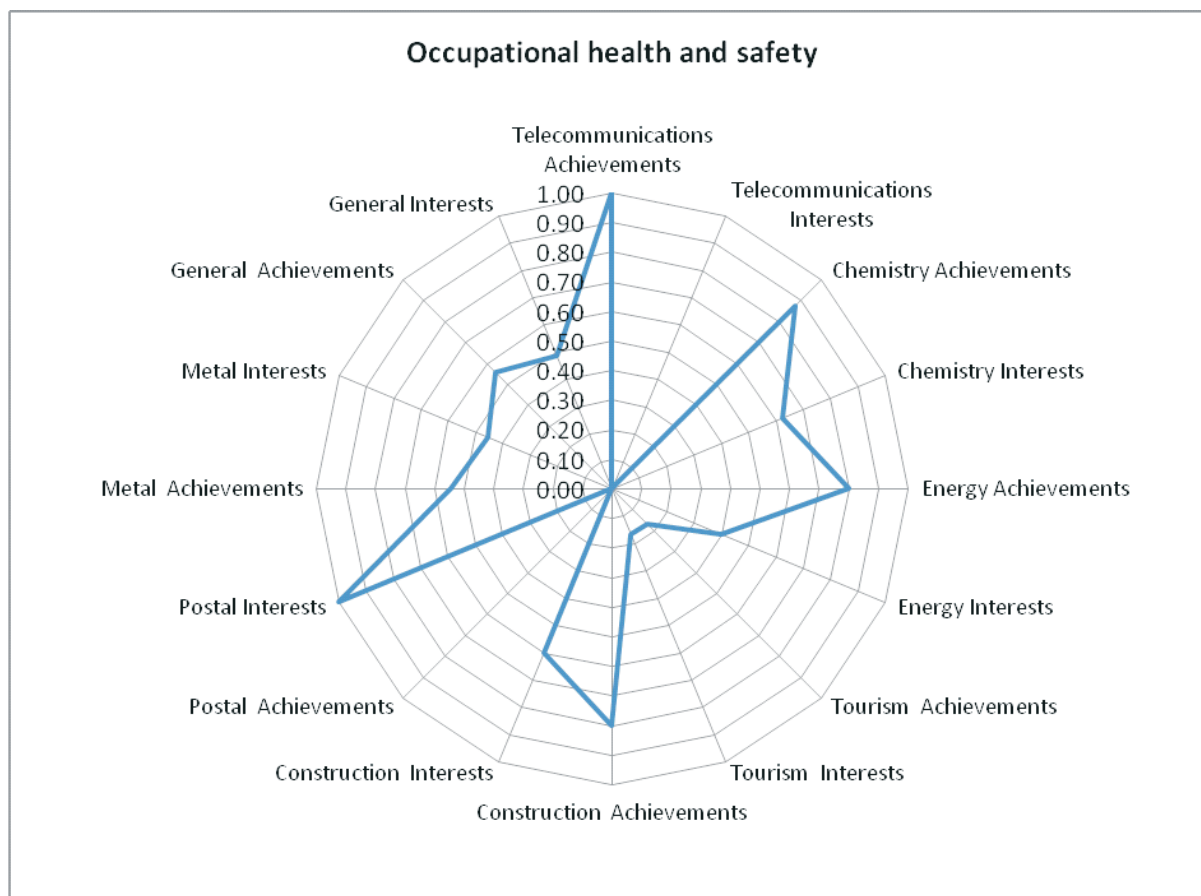

Flexicurity of jobs in your sector (mobility...)

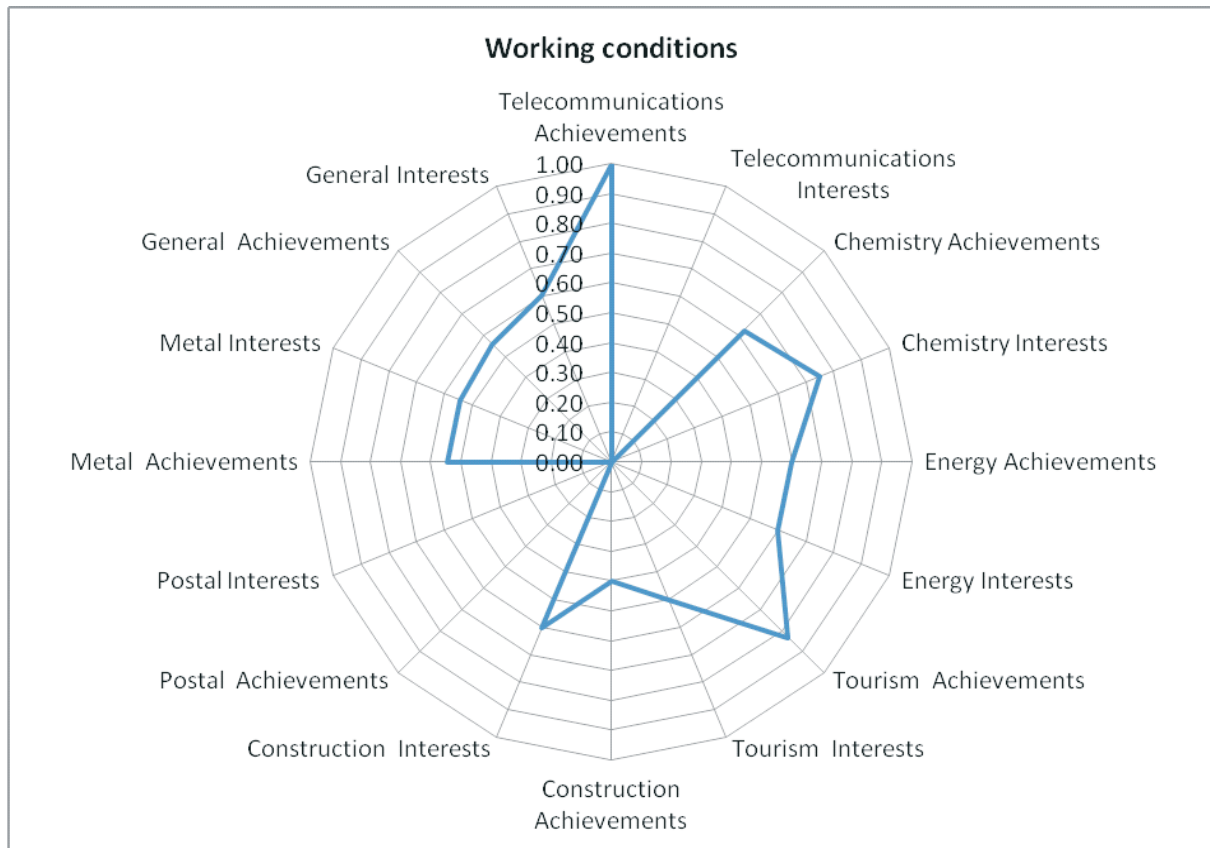
- Telecommunications Achievements
- Telecommunications Interests
- Chemistry Achievements
- Chemistry Interests
- Energy Achievements
- Energy Interests
- Tourism Achievements
- Tourism Interests
- Construction Achievements
- Construction Interests
- Postal Achievements
- Postal Interests
- Metal Achievements
- Metal Interests
- General Achievements
- General Interests

A munkahelyek rugalmassága az Ön ágazatában (mobilitás...)

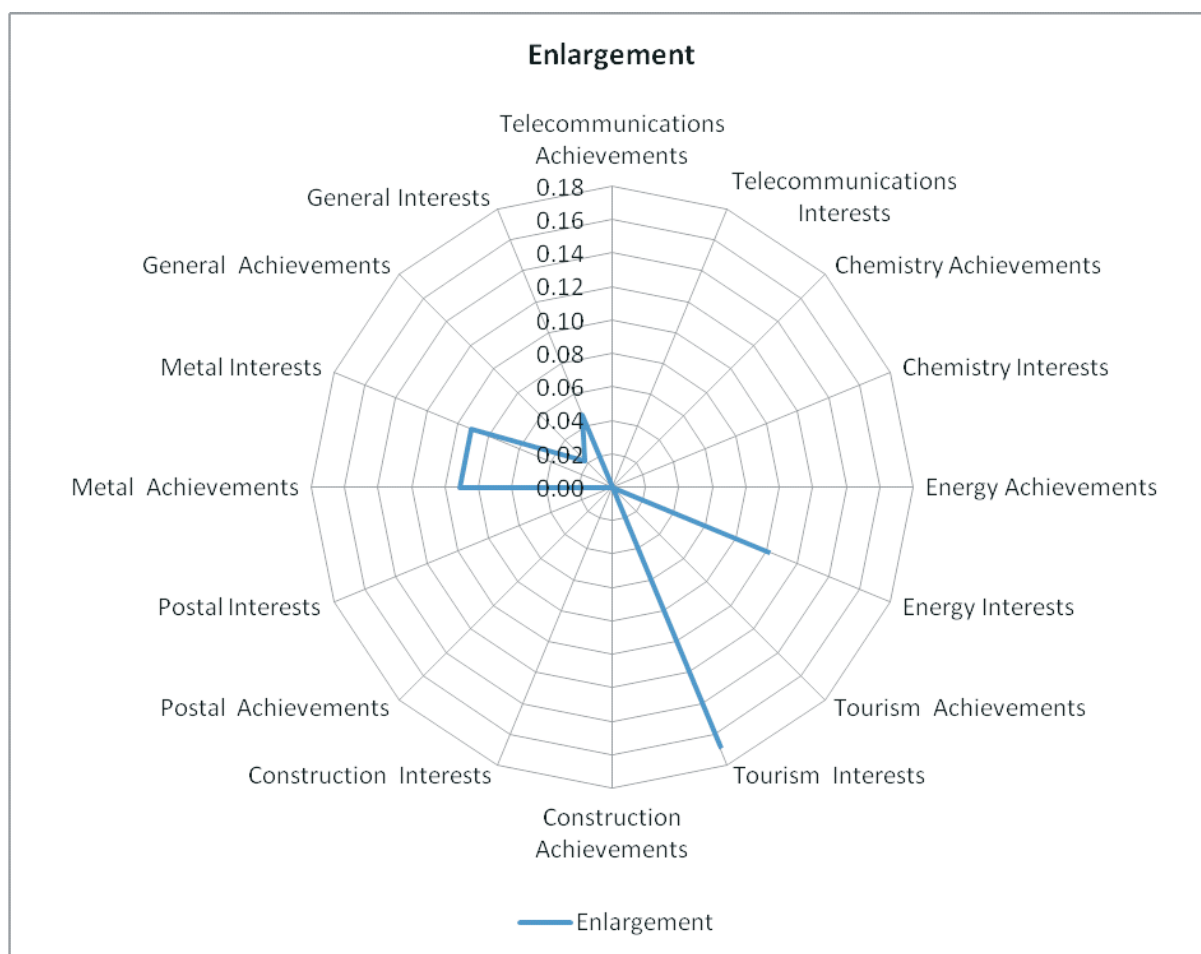
- Telekommunikáció: eredmények
- Telekommunikáció: érdeklődési területek
- Vegyipar: eredmények
- Vegyipar: érdeklődési területek
- Energiaipar: eredmények
- Energiaipar: érdeklődési területek
- Turizmus: eredmények
- Turizmus: érdeklődési területek
- Építőipar: eredmények
- Építőipar: érdeklődési területek
- Postai szolgáltatások: eredmények
- Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
- Fémipar: eredmények
- Fémipar: érdeklődési területek
- Általános: eredmények
- Általános: érdeklődési területek

Occupational health and safety	Munkaegészségügy és munkabiztonság
Telecommunications Achievements	Telekommunikáció: eredmények
Telecommunications Interests	Telekommunikáció: érdeklődési területek
Chemistry Achievements	Vegyipar: eredmények
Chemistry Interests	Vegyipar: érdeklődési területek
Energy Achievements	Energiaipar: eredmények
Energy Interests	Energiaipar: érdeklődési területek
Tourism Achievements	Turizmus: eredmények
Tourism Interests	Turizmus: érdeklődési területek
Construction Achievements	Építőipar: eredmények
Construction Interests	Építőipar: érdeklődési területek
Postal Achievements	Postai szolgáltatások: eredmények
Postal Interests	Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
Metal Achievements	Fémipar: eredmények
Metal Interests	Fémipar: érdeklődési területek
General Achievements	Általános: eredmények
General Interests	Általános: érdeklődési területek

Working conditions	Munkakörülmények
Telecommunications Achievements	Telekommunikáció: eredmények
Telecommunications Interests	Telekommunikáció: érdeklődési területek
Chemistry Achievements	Vegyipar: eredmények
Chemistry Interests	Vegyipar: érdeklődési területek
Energy Achievements	Energiaipar: eredmények
Energy Interests	Energiaipar: érdeklődési területek
Tourism Achievements	Turizmus: eredmények
Tourism Interests	Turizmus: érdeklődési területek
Construction Achievements	Építőipar: eredmények
Construction Interests	Építőipar: érdeklődési területek
Postal Achievements	Postai szolgáltatások: eredmények
Postal Interests	Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
Metal Achievements	Fémipar: eredmények
Metal Interests	Fémipar: érdeklődési területek
General Achievements	Általános: eredmények
General Interests	Általános: érdeklődési területek

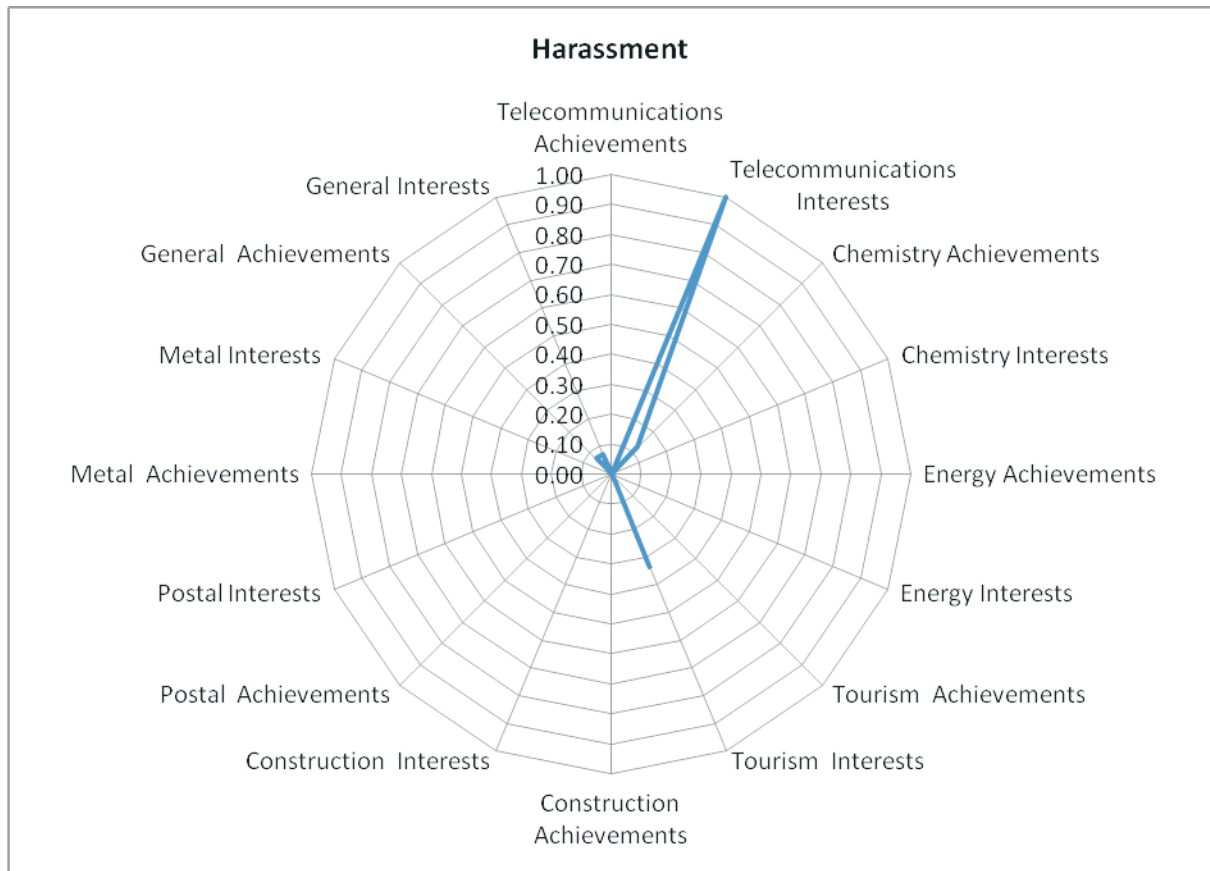

Enlargement

- Telecommunications Achievements
- Telecommunications Interests
- Chemistry Achievements
- Chemistry Interests
- Energy Achievements
- Energy Interests
- Tourism Achievements
- Tourism Interests
- Construction Achievements
- Construction Interests
- Postal Achievements
- Postal Interests
- Metal Achievements
- Metal Interests
- General Achievements
- General Interests

Bővítés

- Telekommunikáció: eredmények
- Telekommunikáció: érdeklődési területek
- Vegyipar: eredmények
- Vegyipar: érdeklődési területek
- Energiaipar: eredmények
- Energiaipar: érdeklődési területek
- Turizmus: eredmények
- Turizmus: érdeklődési területek
- Építőipar: eredmények
- Építőipar: érdeklődési területek
- Postai szolgáltatások: eredmények
- Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
- Fémipar: eredmények
- Fémipar: érdeklődési területek
- Általános: eredmények
- Általános: érdeklődési területek

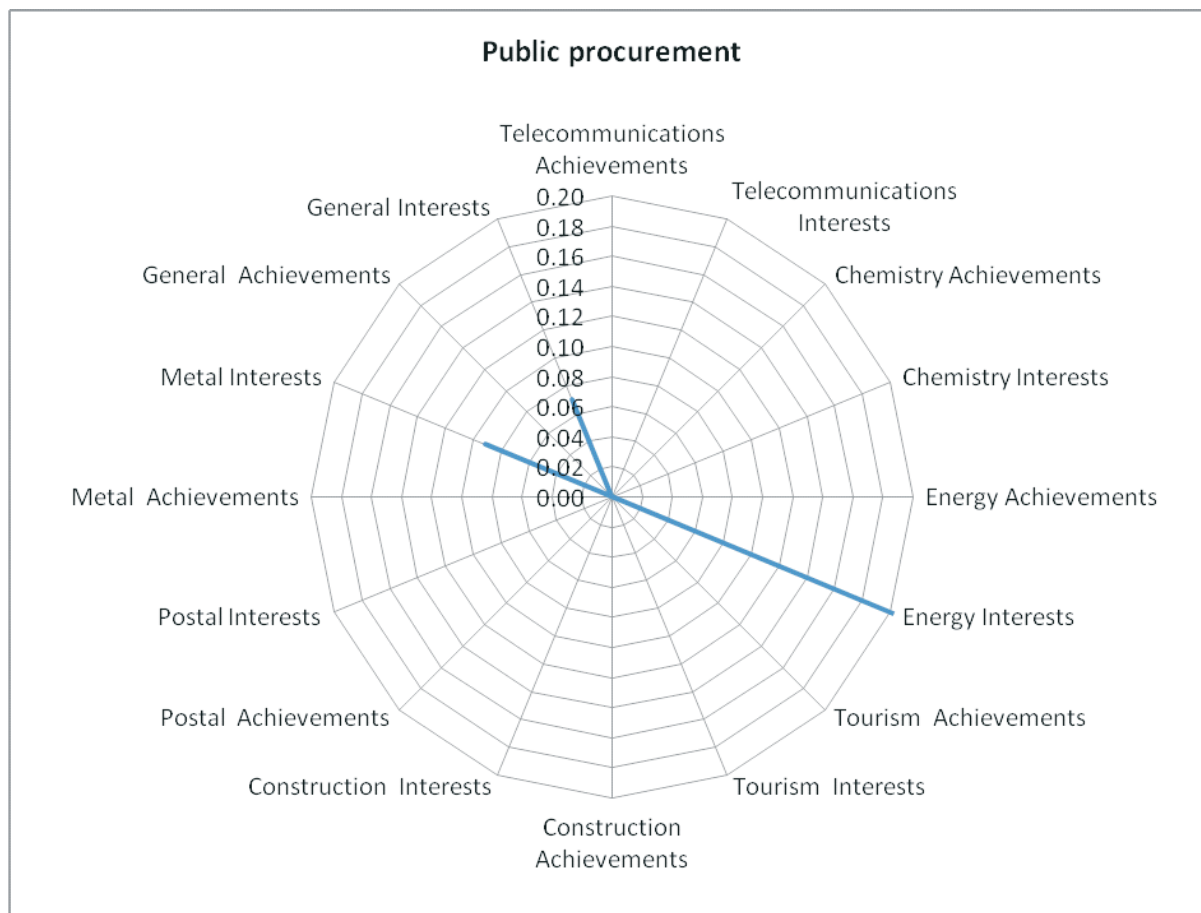

Harassment

Telecommunications Achievements
 Telecommunications Interests
 Chemistry Achievements
 Chemistry Interests
 Energy Achievements
 Energy Interests
 Tourism Achievements
 Tourism Interests
 Construction Achievements
 Construction Interests
 Postal Achievements
 Postal Interests
 Metal Achievements
 Metal Interests
 General Achievements
 General Interests

Zaklatás

Telekommunikáció: eredmények
 Telekommunikáció: érdeklődési területek
 Vegyipar: eredmények
 Vegyipar: érdeklődési területek
 Energiaipar: eredmények
 Energiaipar: érdeklődési területek
 Turizmus: eredmények
 Turizmus: érdeklődési területek
 Építőipar: eredmények
 Építőipar: érdeklődési területek
 Postai szolgáltatások: eredmények
 Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
 Fémipar: eredmények
 Fémipar: érdeklődési területek
 Általános: eredmények
 Általános: érdeklődési területek

Public procurement

Telecommunications Achievements

Telecommunications Interests

Chemistry Achievements

Chemistry Interests

Energy Achievements

Energy Interests

Tourism Achievements

Tourism Interests

Construction Achievements

Construction Interests

Postal Achievements

Postal Interests

Metal Achievements

Metal Interests

General Achievements

General Interests

Közbeszerzés

Telekommunikáció: eredmények

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Vegyipar: eredmények

Vegyipar: érdeklődési területek

Energiaipar: eredmények

Energiaipar: érdeklődési területek

Turizmus: eredmények

Turizmus: érdeklődési területek

Építőipar: eredmények

Építőipar: érdeklődési területek

Postai szolgáltatások: eredmények

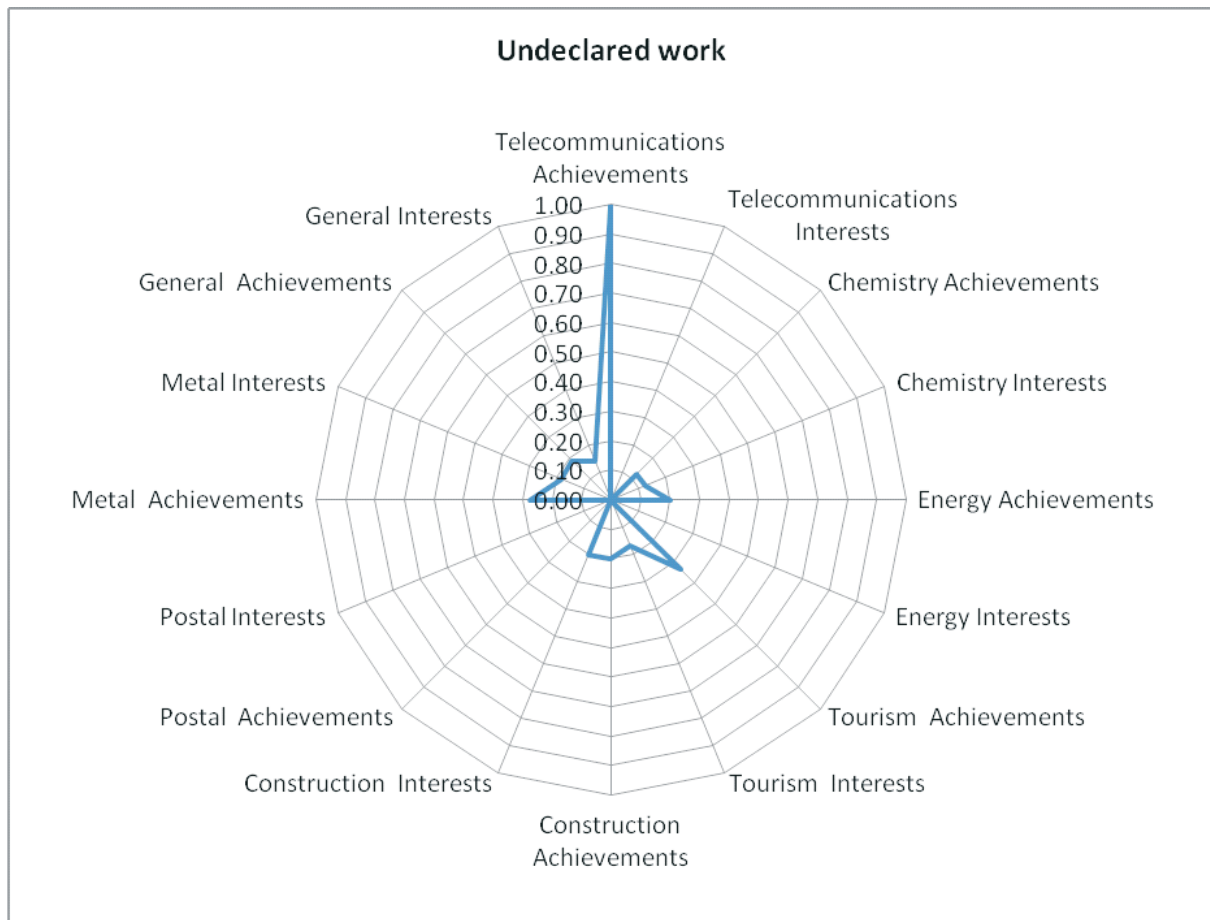
Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Fémipar: eredmények

Fémipar: érdeklődési területek

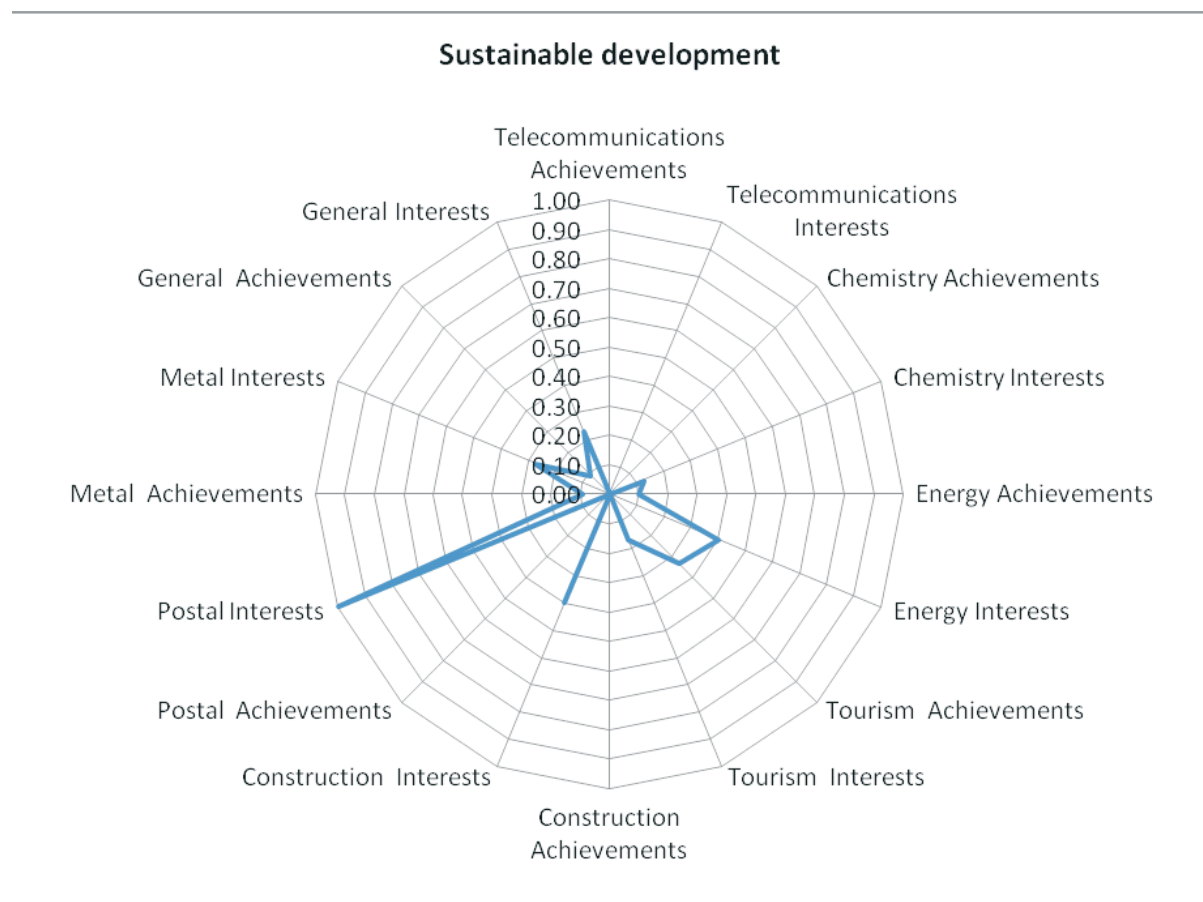
Általános: eredmények

Általános: érdeklődési területek

Undeclared work –Nem bejelentett munka

Telecommunications Achievements	Telekommunikáció: eredmények
Telecommunications Interests	Telekommunikáció: érdeklődési területek
Chemistry Achievements	Vegyipar: eredmények
Chemistry Interests	Vegyipar: érdeklődési területek
Energy Achievements	Energiaipar: eredmények
Energy Interests	Energiaipar: érdeklődési területek
Tourism Achievements	Turizmus: eredmények
Tourism Interests	Turizmus: érdeklődési területek
Construction Achievements	Építőipar: eredmények
Construction Interests	Építőipar: érdeklődési területek
Postal Achievements	Postai szolgáltatások: eredmények
Postal Interests	Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
Metal Achievements	Fémipar: eredmények
Metal Interests	Fémipar: érdeklődési területek
General Achievements	Általános: eredmények
General Interests	Általános: érdeklődési területek

Sustainable development

Fenntartható fejlődés

Telecommunications Achievements

Telekommunikáció: eredmények

Telecommunications Interests

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Chemistry Achievements

Vegyipar: eredmények

Chemistry Interests

Vegyipar: érdeklődési területek

Energy Achievements

Energiaipar: eredmények

Energy Interests

Energiaipar: érdeklődési területek

Tourism Achievements

Turizmus: eredmények

Tourism Interests

Turizmus: érdeklődési területek

Construction Achievements

Építőipar: eredmények

Construction Interests

Építőipar: érdeklődési területek

Postal Achievements

Postai szolgáltatások: eredmények

Postal Interests

Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Metal Achievements

Fémipar: eredmények

Metal Interests

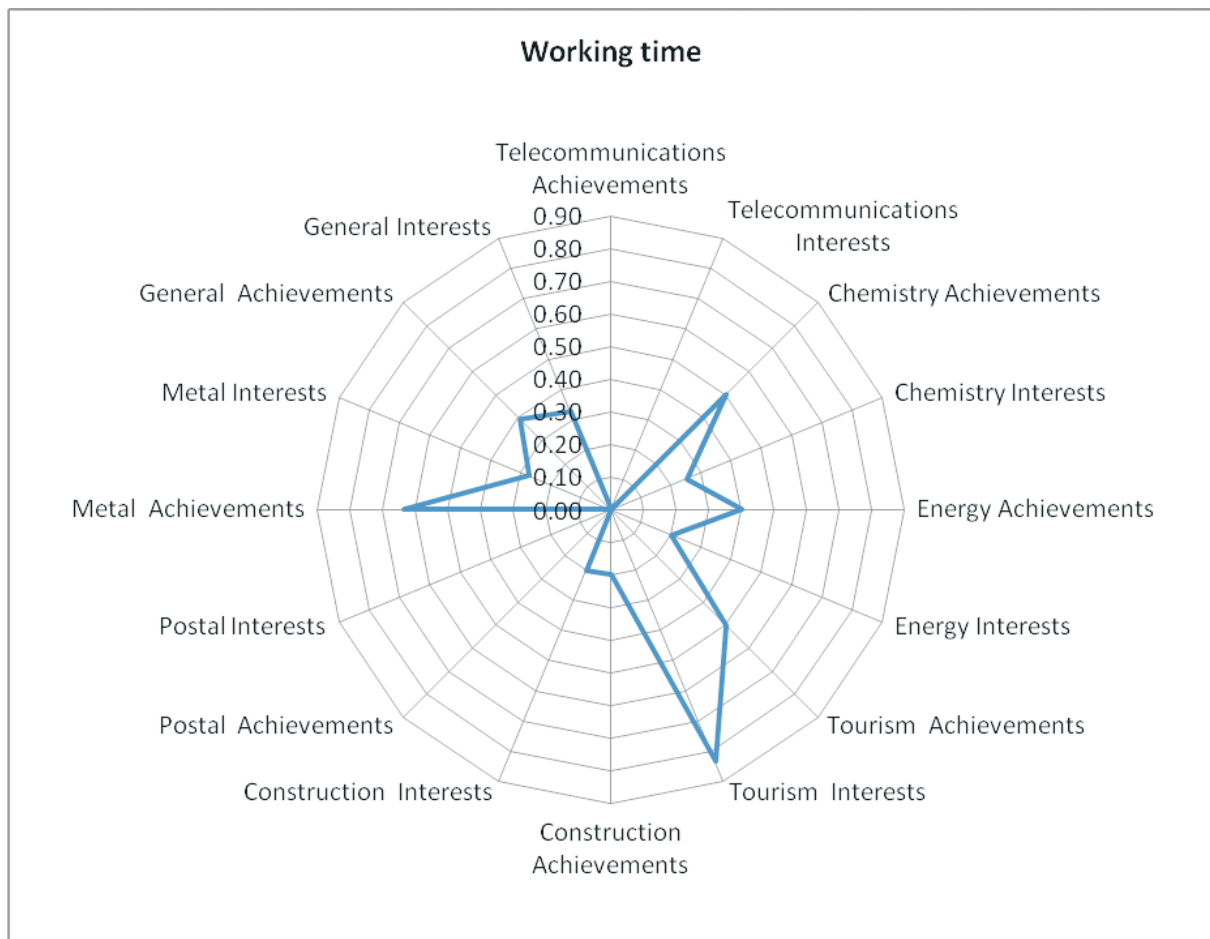
Fémipar: érdeklődési területek

General Achievements

Általános: eredmények

General Interests

Általános: érdeklődési területek

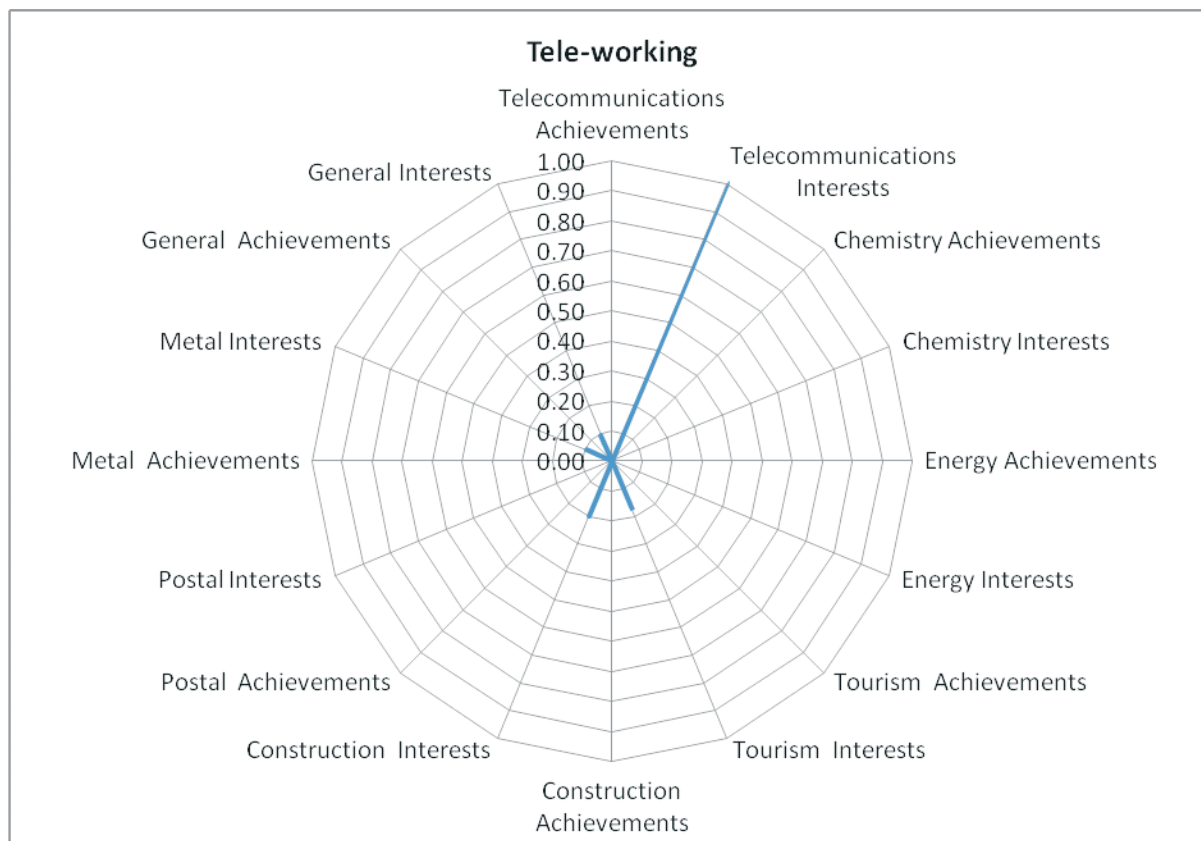

Working time

- Telecommunications Achievements
- Telecommunications Interests
- Chemistry Achievements
- Chemistry Interests
- Energy Achievements
- Energy Interests
- Tourism Achievements
- Tourism Interests
- Construction Achievements
- Construction Interests
- Postal Achievements
- Postal Interests
- Metal Achievements
- Metal Interests
- General Achievements
- General Interests

Munkaidő

- Telekommunikáció: eredmények
- Telekommunikáció: érdeklődési területek
- Vegyipar: eredmények
- Vegyipar: érdeklődési területek
- Energiaipar: eredmények
- Energiaipar: érdeklődési területek
- Turizmus: eredmények
- Turizmus: érdeklődési területek
- Építőipar: eredmények
- Építőipar: érdeklődési területek
- Postai szolgáltatások: eredmények
- Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
- Fémipar: eredmények
- Fémipar: érdeklődési területek
- Általános: eredmények
- Általános: érdeklődési területek

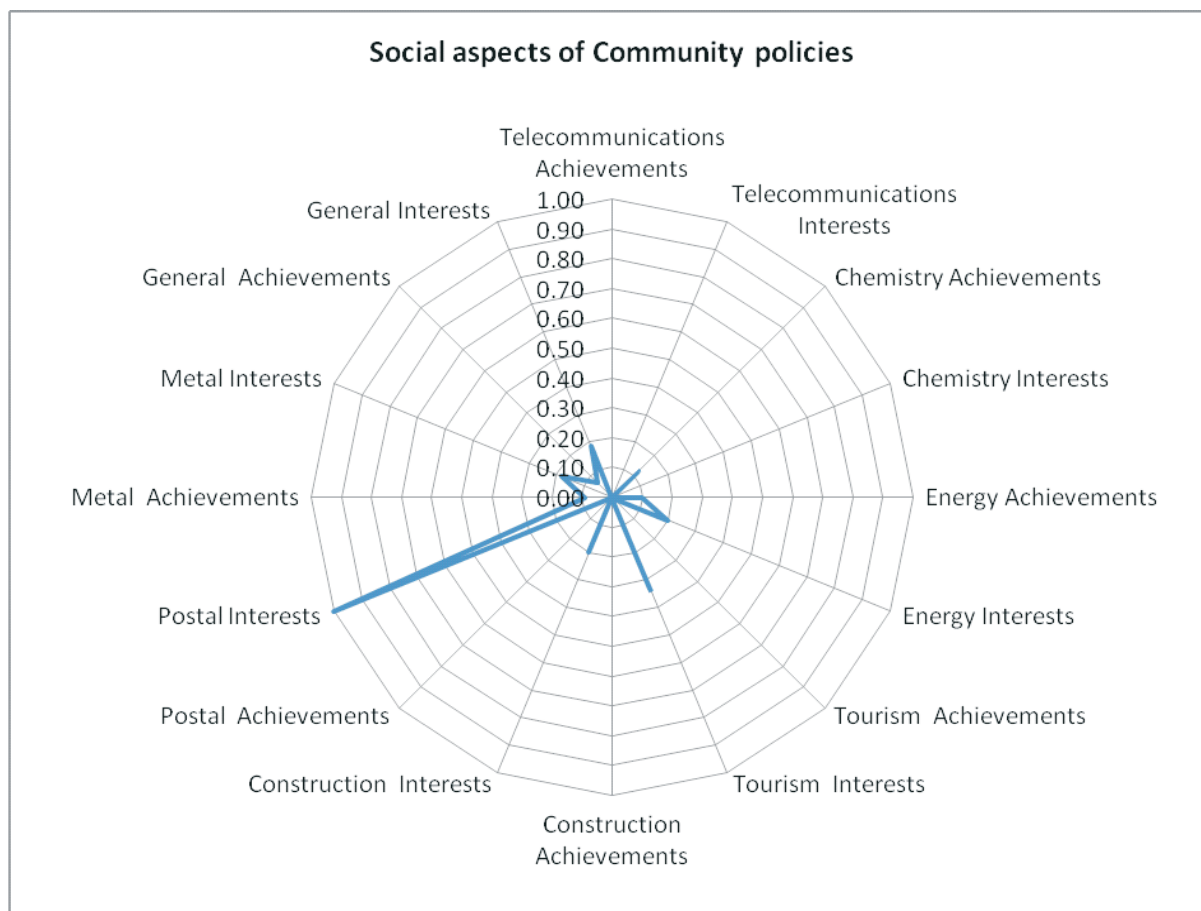

Tele-working

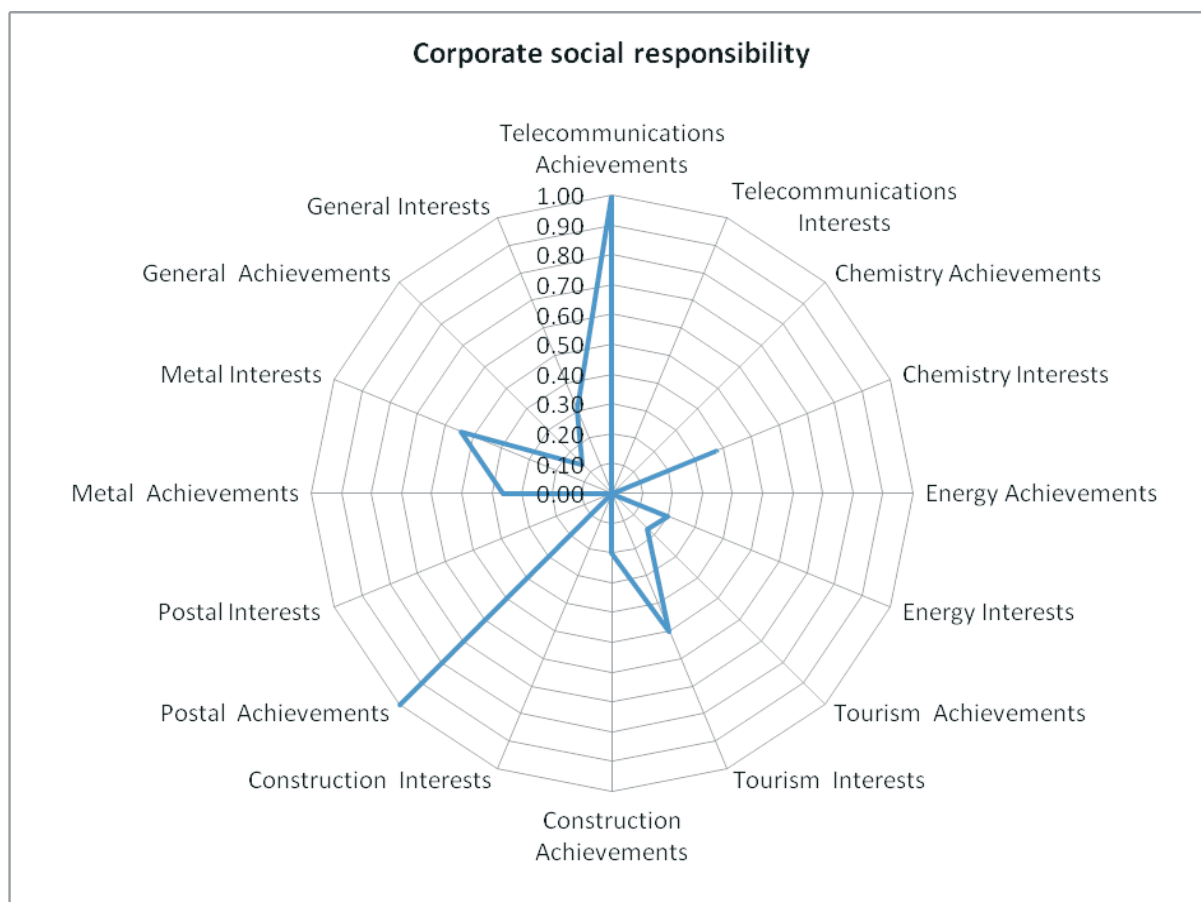
- Telecommunications Achievements
- Telecommunications Interests
- Chemistry Achievements
- Chemistry Interests
- Energy Achievements
- Energy Interests
- Tourism Achievements
- Tourism Interests
- Construction Achievements
- Construction Interests
- Postal Achievements
- Postal Interests
- Metal Achievements
- Metal Interests
- General Achievements
- General Interests

Távmunka

- Telekommunikáció: eredmények
- Telekommunikáció: érdeklődési területek
- Vegyipar: eredmények
- Vegyipar: érdeklődési területek
- Energiaipar: eredmények
- Energiaipar: érdeklődési területek
- Turizmus: eredmények
- Turizmus: érdeklődési területek
- Építőipar: eredmények
- Építőipar: érdeklődési területek
- Postai szolgáltatások: eredmények
- Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
- Fémipar: eredmények
- Fémipar: érdeklődési területek
- Általános: eredmények
- Általános: érdeklődési területek

Social aspects of Community policies	A közösségi politika szociális aspektusai
Telecommunications Achievements	Telekommunikáció: eredmények
Telecommunications Interests	Telekommunikáció: érdeklődési területek
Chemistry Achievements	Vegyipar: eredmények
Chemistry Interests	Vegyipar: érdeklődési területek
Energy Achievements	Energiaipar: eredmények
Energy Interests	Energiaipar: érdeklődési területek
Tourism Achievements	Turizmus: eredmények
Tourism Interests	Turizmus: érdeklődési területek
Construction Achievements	Építőipar: eredmények
Construction Interests	Építőipar: érdeklődési területek
Postal Achievements	Postai szolgáltatások: eredmények
Postal Interests	Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
Metal Achievements	Fémipar: eredmények
Metal Interests	Fémipar: érdeklődési területek
General Achievements	Általános: eredmények
General Interests	Általános: érdeklődési területek

Corporate social responsibility

Vállalati társadalmi felelősség

Telecommunications Achievements

Telekommunikáció: eredmények

Telecommunications Interests

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Chemistry Achievements

Vegyipar: eredmények

Chemistry Interests

Vegyipar: érdeklődési területek

Energy Achievements

Energiaipar: eredmények

Energy Interests

Energiaipar: érdeklődési területek

Tourism Achievements

Turizmus: eredmények

Tourism Interests

Turizmus: érdeklődési területek

Construction Achievements

Építőipar: eredmények

Construction Interests

Építőipar: érdeklődési területek

Postal Achievements

Postai szolgáltatások: eredmények

Postal Interests

Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Metal Achievements

Fémipar: eredmények

Metal Interests

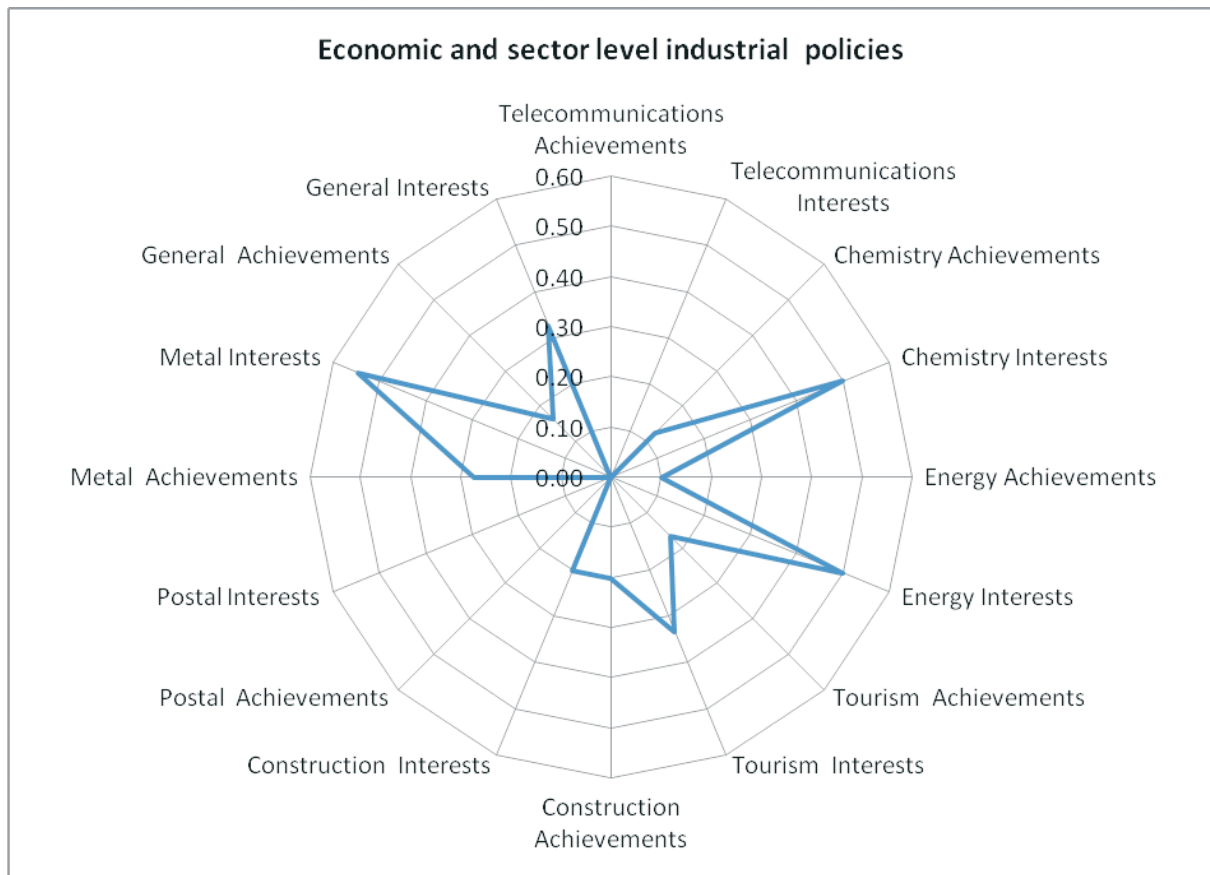
Fémipar: érdeklődési területek

General Achievements

Általános: eredmények

General Interests

Általános: érdeklődési területek

Economic and sector level industrial policies

Telecommunications Achievements

Telecommunications Interests

Chemistry Achievements

Chemistry Interests

Energy Achievements

Energy Interests

Tourism Achievements

Tourism Interests

Construction Achievements

Construction Interests

Postal Achievements

Postal Interests

Metal Achievements

Metal Interests

General Achievements

General Interests

Gazdasági és ágazati iparpolitika

Telekommunikáció: eredmények

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Vegyipar: eredmények

Vegyipar: érdeklődési területek

Energiaipar: eredmények

Energiaipar: érdeklődési területek

Turizmus: eredmények

Turizmus: érdeklődési területek

Építőipar: eredmények

Építőipar: érdeklődési területek

Postai szolgáltatások: eredmények

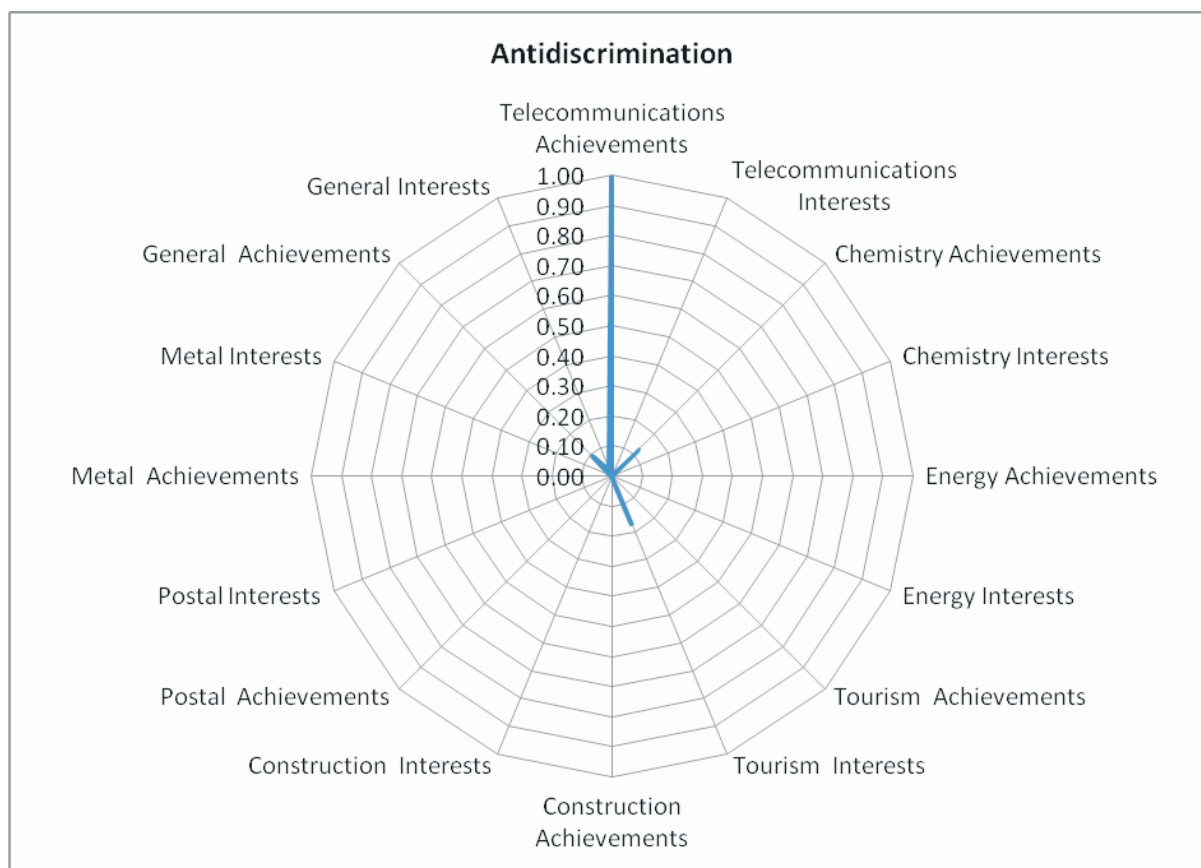
Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Fémipar: eredmények

Fémipar: érdeklődési területek

Általános: eredmények

Általános: érdeklődési területek

Antidiscrimination

Telecommunications Achievements

Telecommunications Interests

Chemistry Achievements

Chemistry Interests

Energy Achievements

Energy Interests

Tourism Achievements

Tourism Interests

Construction Achievements

Construction Interests

Postal Achievements

Postal Interests

Metal Achievements

Metal Interests

General Achievements

General Interests

Antidiszkrimináció

Telekommunikáció: eredmények

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Vegyipar: eredmények

Vegyipar: érdeklődési területek

Energiaipar: eredmények

Energiaipar: érdeklődési területek

Turizmus: eredmények

Turizmus: érdeklődési területek

Építőipar: eredmények

Építőipar: érdeklődési területek

Postai szolgáltatások: eredmények

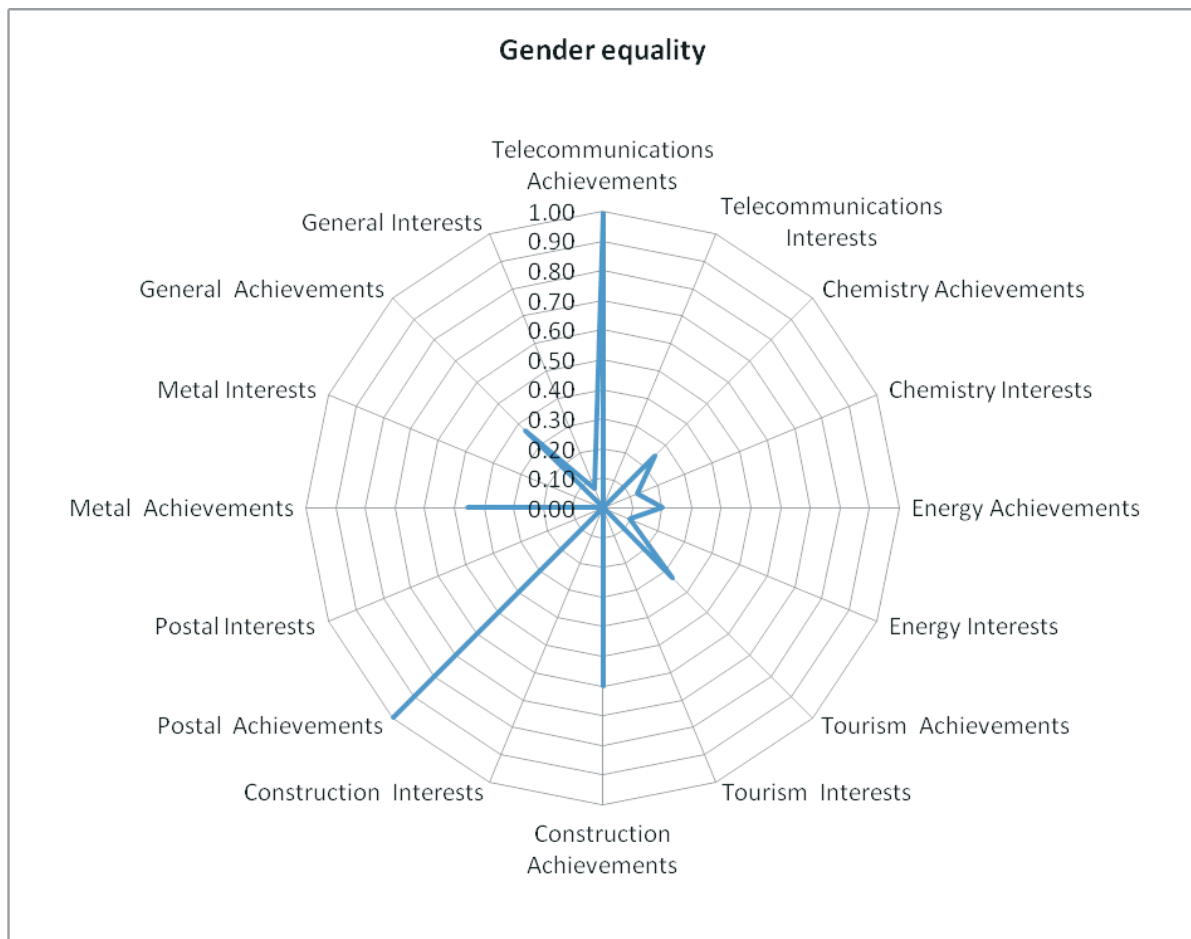
Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Fémipar: eredmények

Fémipar: érdeklődési területek

Általános: eredmények

Általános: érdeklődési területek

Gender equality

Telecommunications Achievements

Telecommunications Interests

Chemistry Achievements

Chemistry Interests

Energy Achievements

Energy Interests

Tourism Achievements

Tourism Interests

Construction Achievements

Construction Interests

Postal Achievements

Postal Interests

Metal Achievements

Metal Interests

General Achievements

General Interests

Nemek közötti egyenlőség

Telekommunikáció: eredmények

Telekommunikáció: érdeklődési területek

Vegyipar: eredmények

Vegyipar: érdeklődési területek

Energiaipar: eredmények

Energiaipar: érdeklődési területek

Turizmus: eredmények

Turizmus: érdeklődési területek

Építőipar: eredmények

Építőipar: érdeklődési területek

Postai szolgáltatások: eredmények

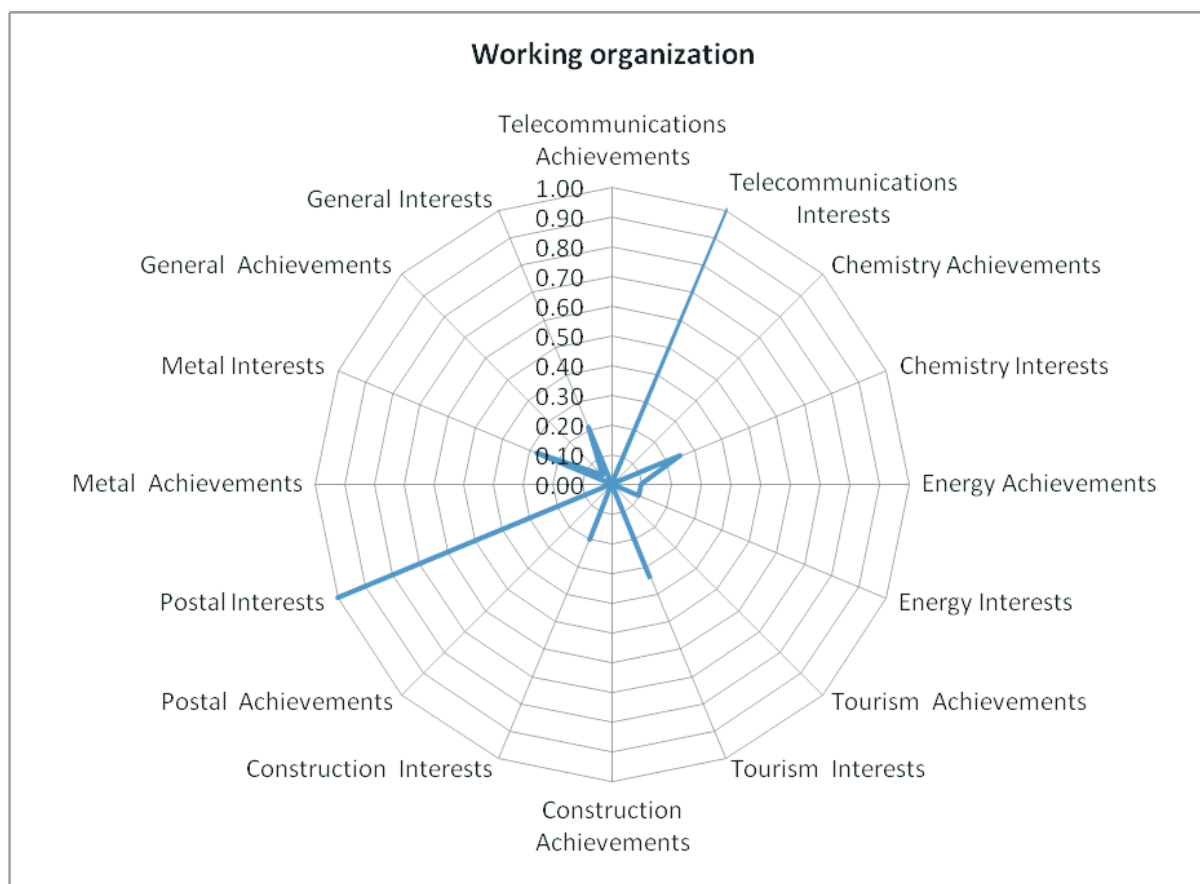
Postai szolgáltatások: érdeklődési területek

Fémipar: eredmények

Fémipar: érdeklődési területek

Általános: eredmények

Általános: érdeklődési területek

Working organization

- Telecommunications Achievements
- Telecommunications Interests
- Chemistry Achievements
- Chemistry Interests
- Energy Achievements
- Energy Interests
- Tourism Achievements
- Tourism Interests
- Construction Achievements
- Construction Interests
- Postal Achievements
- Postal Interests
- Metal Achievements
- Metal Interests
- General Achievements
- General Interests

Munkaszervezés

- Telekommunikáció: eredmények
- Telekommunikáció: érdeklődési területek
- Vegyipar: eredmények
- Vegyipar: érdeklődési területek
- Energiaipar: eredmények
- Energiaipar: érdeklődési területek
- Turizmus: eredmények
- Turizmus: érdeklődési területek
- Építőipar: eredmények
- Építőipar: érdeklődési területek
- Postai szolgáltatások: eredmények
- Postai szolgáltatások: érdeklődési területek
- Fémipar: eredmények
- Fémipar: érdeklődési területek
- Általános: eredmények
- Általános: érdeklődési területek